

MAK

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Ro ira vo vukuo rigatoreva ira oisoa vaisipaive Jon Mak. Rera raga ita ira oisoa Pol vaio ora Pita tauvapareve Pauto vo kovoaro purapaoro (Ap 13:5, 13 ora 1 Pita 5:13). Oearovu oiso rugorugopaaveira, Ira raga ita ro ira torireva viurupa irara asavira vo osa Jisas ousa urioaepa Oliv Kovo sopaaro-ia (Mk 14:51-52). Uva vo vuku rigatoreva 60 o 70 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava.

Mak rigatoreva voeaopa Rom-pa irara oea oisoa ruipapaave ra vo siposiporo uvupaive oara oirato vo goruaro iava oisoa tavipape. Eva-a oa iava rirovira tavitaviroepa Mak varao iava riro goru kovoaro ravoto kovoaro oara oisoa purapareve Jisas vo Pauto vo goruaro iavirava.

Uva vo vukuo sovara-ia Jisas vaisireva oiso, Pauto Oviitoaaro (Mk 1:1 ora Mk 15:39), ora oiso tapo Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto. Ari kataitoa raga-a, Jisas ira riro siitoka ou rovorevoiva, vorevira voreroepa Pauto Aite iare. Uva vo utupavira voreroverea oirao pie vovou irara rera voeaaro ou piesa ita (Mk 8:38; Mk 13:26, ora Mk 14:62).

1. Jon Baptais iava vo osa Vearo Siposipo kosi piereva raiva puraoro oa-ia pouro viropa Jisas, 1:1-13.
2. Jisas Galili taere sovara-ia virireva rera vo kovoaro ravoto kovoaro purapaoro, 1:14-9:50.

3. Jisas vova avaroepa Galili-ia vore Jerusalem, 10:1-52.
4. Turarovira koataroepa Jisas Jerusalem urui-ia ovoioipa wiki-ia toupasa, ouruia-ia oevu rera kotoiva evao parikou-ia, 11:1-15:47.
5. Jisas vorevira toreroepa vova kopiia-ia, 16:1-8.
6. Vorevira toreroepa Jisas vo pevapa voki-ia, oa iava ovokivu-ia disaipel irara iare ora karekeroepe ora oearovu iare tapo, 16:9-20.

Jon Baptais Vo Siposipoaro

(Matyu 3:1-12; Luk 3:1-9, 15-17; Jon 1:19-28)

¹ Rovoaro Vearo Siposipo Jisas Kraisa iava, Pauto Oviitoaaro.

² ✧ Oa iava oiso va rigatoreva profetato ro reo topa piepato, Aisaia. Oreoa oiso purapai, 'Uvuri. Ro iava ira ira pieavoi vii iare reo kaepato. Ira raiva oara vatatopoparevere va ravaaoro viipa.'

³ ✧ 'Ira vu ira keeraparoi vo raaka tapi oiso purapa, Turaro vo raivaaro vatatopopata va ravaaoro oa-ia pouro viroverea.'

⁴ Uva vo reo-a vao oirao pieoro karero viropa Jon baptais vatepato vo raaka tapi. Uva voeapa siposipopareva Jon, oiso ra poreva viro ra baptaisa ouive, vo rara Pauto voea iava vuriara verareve.

⁵ Uva voea rutu avaaepa rera iare voea rutu voeao vova Judia taere ora vova riro urui Jerusalem. Uva vuriara oaive kosi piepaoro vo vuuta raga-ia baptaisa ouiva Jon ruvara-ia vo uukova Jodan.

6 ✧ Uva Jon aue kamel oruaro iava oiso rera-ia oiso kuvuparo kuvupato, ora takipa iro bulmakau rakari. Uva rera vo aioaro-a vao-ia siiko ora koisi.

7 Uva oisi siposipopareva, “Ro ira utuparoi ira ragaipa reipa. Uva viapau uvuipara ra rerapa akaipa kovo vai pura ragaa, oiso osa vao rera vaaro tasipa oa-ia viapau uvuiparai ra va akaipavira vera ragaa.

8 ✧ Uva visii baptaispaavoi aue-ia uukoa. Ari rera visii baptaisrevere Tugoropato Uraurato vo goruaro-ia visii reesipaoro rutu.

Jon Jisas Baptaisreva
(Matyu 3:13-17; Luk 3:21-22)

9 Ovuuta-a eva isivaaro iava Jisas Nasaret iava Galili-ia urioroepa. Oa iava Jon rera baptaisreva vo Jodan sir.

10 ✧ Oa iava veraro viropa voava uukova sirova. Uva voava vuvuiua kekereva osa karu piropa. Uva Tugoropato Uraurato oiso vararoepa osa kurue rera-ia pitusa.

11 ✧ Uva reoreoa varaepa vuvuiua iava oa oiso puraepa, “Vii-a ragai Oviitoaaro rutu. Viigoa-ia roru iraopaavoi rutu vii kavikopaoro.”

Seten Jisas-ia Kokaraparoepa
(Matyu 4:1-11; Luk 4:1-13)

12 Uva ikauvira Tugoropato Uraurato rerava avaroepa raaka tapire vo uva viapau oirara vai.

13 ✧ Uva voa toureva aue-ia vo resura tau (40) voki, osa Seten voa rera-ia kokara ragaparoepa.

✧ 1:6: Lev 11:22 ✧ 1:8: Ais 44:3; Joe 2:28 ✧ 1:10: Jo 1:32

✧ 1:11: Sam 2:7; Ais 42:1 ✧ 1:13: Sam 91:11-13

Uva okarerovu rutu tapo toupareva vavarai kare, osa enselpa irara voa rera tokipaiva.

*Jisas Ora Rera Vo Kovoaro Rovoreva Galili-ia
(Matyu 4:12-17; Luk 4:14-15)*

¹⁴ Oire uva Jon tovoiva vo tuukepa kepa-ia. Oa isivaaro-ia Jisas urioroepa vore Galili. Uva voa siposipopareva Pauto vaaro iava Vearo Siposipo.

¹⁵ ✧ Uva oiso puraroepa, “*Vo vuuta vao-ia oa pou piroi oapa tutuu piei ra karekepe vo vuutao iare oa-ia Pauto ora rera vo Saraaro tokirevere. Poreta viro, ra Vearo Siposipo oirao pieta.*”

*Vo Jisas Ataripa Resua Roporeva
(Matyu 4:18-22; Luk 5:1-11)*

¹⁶ Jisas Galili rovu vatuaro-ia vokareva. Uva Saimon vaio kekereva vaiterei ora Andru vo araorei, ovusa varuerepasiepa. Uvare vaiterei-a pakupatoarei moni oupasa.

¹⁷ Uva Jisas vaitereire oiso puraroepa, “*Ragai sirova utusi, ra vei siposipoa oira ivupasa ragai iare.*”

¹⁸ ✧ Oa iava ikauvira raga kuverava kavusiva rera sirova utuoro.

¹⁹ Uva oisivi vokaoro Jems-ia pouro viropa Sebedi oviitoaaro vo araorei ora Jon, vo osa uvuoa-ia kuverava murupaoro toupasiva.

²⁰ Uva vaitereire keeraroepa. Oa iava Sebedi aiteto kavusiva uvuoa-ia ora kovopa irara utupaoro rera sirova.

*Jisas Vurito Tugarato Verareva Oiratoa Iava
(Luk 4:31-37)*

✧ **1:15:** Ga 4:4; Ef 1:10; Ap 20:21   ✧ **1:18:** Mt 19:27

21 ✧ Uva Kapaneam-ia karea viropa. Uva voa-a vo uva Sabat Voki-ia Reo Taisi Uvupa Kepa-ia Sinagog koataroepa. Uva voa oirarapa siposiporeva.

22 ✧ Oa iava rera vo siposipoaro-ia tavetaveiva, uvare rera vo rearo-ia gorua toupaiava. Via-pau oiso rera-a osa voeao oea Reo Taisi iava siposipopaveira.

23 Uva voa toureva Sinagog sovara-ia evoa uva toupaveva iravu oirato ira-ia oiso toupaveve tugarato.

24 ✧ Uva-a vo uva oirato iava tugarato oiveoro oiso puraroepa, “Eake vai purari igaire vii Jisas vova Nasaret? Vii uriouei igai opesi ovoi piesa, eke? Ari ita, taraiparai vii-ia. Vii-a Torevokotoa rutu vova Pauto.”

25 Uva Jisas rerare kuruoro oiso puraroepa, “*Ora tape pieu, ra eera arova kosiu viro.*”

26 Oa iava voea tugara rera-ia taketokoaeapa rera rikerike pieoro, osa rirovira oiveroiva, rera iava kosia viropa.

27 Uva voea rutu tavetaveiva. Oa iava voea raga ora akeakepaaepa oiso, “Eake irao vao-ia? E airepa siposipo-a oa karekei vo goruova oa iava tugara rera uvui?”

28 Osa iava ikauvira rera iava vo siposipo viriva voraro rutu vo Galili taerero sovara-ia.

*Jisas Pita Aigevaaro Porete Piereva
(Matyu 8:14-15; Luk 4:38-39)*

29 Uva Jisas tapo kosia viroiva Sinagog iava. Oa iava koataaepa voeao disaipel ora Jems vaio

ora Jon, vo kepa-ia Saimon vaio vo kepaaro ora Andru.

³⁰ Uva-a vo uva Saimon aigevaaro kukue upia puraiva. Oa iava oira iava Jisas taviiva.

³¹ Uva avaroepa oira-ia pitusa vavaea-ia oira tore pieoro. Oa iava kukue upia oira kavu ovoiva. Oa iava voeapa aioara vatatopo ovoieva.

*Riro Irara Porete Piereva Jisas Ovaiarovi
(Matyu 8:16-17; Luk 4:40-41)*

³² ✧ Uva vo ovaiarovi ravireo ovusa roko-
reva uva rera iare oearovu upiapa irara siposa
urioaepa, ora oearovu tugara upo irara.

³³ Oirara rutu voeao vo uruio iava vao riroa oea
vo uvuruaro kepa rataoaro tupaiva.

³⁴ ✧ Uva-a vo uva oirara iava oupirovu rutu ru-
varureva, ora oearovu oearoa iava vuri tugararo
kosi piereva. Uva tugarare koruroepa oiso ra ora
tape pieave, uvare rera-ia taraipaaepa.

*Jisas Siposipopaoro Virireva Galili-ia
(Luk 4:42-44)*

³⁵ ✧ Vo vokipakou rutu-ia Jisas toreroepa. Oa
iava voava kosi virooro avaroepa varirisa kuvau
tapi.

³⁶ Uva Saimon vase ora voeao oea rera tapo
vokapaiva oea rerare taraapaoro utupaaepa.

³⁷ Oa ava rera kekeoro rera taviiva oiso, “Oirara
rutu viire taraapaivoi.

³⁸ ✧ Oa iava voeare oiso puraroepa, “*Trata. Ra
voraro tutuu pievira ourui iare avavio, ra oa-ia*

✧ **1:32:** Mk 4:24 ✧ **1:34:** Mt 4:23; Ap 16:17-18 ✧ **1:35:** Mt 14:23

✧ **1:38:** Ais 61:1

voa siposipoa vao iava oa vituaro rutu iava vore urioraera.”

³⁹ ✧ Uva oiso ragavira avaaepa Galili-ia. Uva voa siposiporeva Sinagog sovara-ia Jiu vaaro, ora tugara kosi pie tapo purareva voraro rutu vo Galili taerero sovara-ia.

*Jisas Iravu Lepra Sisigarue Piereva
(Matyu 8:1-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ ✧ Uva rera iare Jisas urioroepa iravu ira-ia oisoa lepra upia toupaiave. Ira rera areoro rerare rekureva oiso puraoro, “Vosa apeisi vovoupau ra ragaivi porete pieri.”

⁴¹ Uva Jisas rerapa siraoroepa rutu. Oa iava rera-ia pitureva vavaea tovooro. Uva rera tavireva oiso, “*Ruipaparai ra sisigarueu.*”

⁴² Uva va-a eva lepra upia rera kavuva. Oa iava vearoroepa.

⁴³ Uva goruvira rera vosipareva rera arupaoro.

⁴⁴ ✧ Osa iava rerare oiso puraroepa, “*Opeita irai taviparivere. Viapau. Ari varaua oara karekesa avapau pris irarapa. Ra tauoa vai purari oiso osa va iava visii taviva Moses vo rigatoaro. Oire ra oearovu rutu taraiavere oiso, Upia rutu vii iava opesiei.*”

⁴⁵ ✧ Ari ita, avaroepa voraro rutu siposipopaoro. Osa-a eisi vituaro iava Jisas viapau uvuiparoepa ra avaro ouruivovu iare. Ari ratauro raga toupareva kuvau tapiro-ia. Osa iava rera iare urioaepa oirara vova voraro rutu.

✧ **1:39:** Mt 4:23-25 ✧ **1:40:** Mk 10:17 ✧ **1:44:** Lev 13:49, 14:2-32

✧ **1:45:** Jo 6:2

2

Jisas Kerauto Porete Piereva (Matyu 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Uva ovokirovu isivaaro iava vo Kapaneam-ia pouro viropa. Uva voa rera iava tavia avaepa vo osa kepa sovara-ia toupareva voa.

² Uva riro irara rutu ora guruiva, agasiepa. Uva viapau oiso oavi viapaa vai touva vo kepa rataoaro-ia. Uva-a vo uva voeapa siposiporeva va iava vao Vearo Siposipo.

³ ✧ Uva oresuravu iravuva kerauto kaepaoro urioaepa.

⁴ Ari ita, viapau uvuiaepa vo kaeva koatasa, uvare riroa ita uvurua. Osa iava kepa kukuuvuaro tokoiva Jisas aivarova. Oa iava vo kae vara pieiva.

⁵ Uva Jisas voea varaaro oirao pie vovouro kekereva. Oa iava kerautore oiso puraroepa, *“Oviitoa oaa. Vii vaaro vuria verapi.”*

⁶ Vo osa oearovu voavi paupaaepa Reo Taisi-ia tarai irara, oea oiso ora rugorugoo piepaaepa ora voea raga vovouaro-ia.

⁷ ✧ Eake vituaro iava eisi puraroi rera ro-ia? Ira Pauto toviparevoi rera reroaropaoro. Irou vai uvuipai vuriara verapasa. Easi Pautoa raga.

⁸ Uva Jisas voea sovoreva ora rera iava sopaua-ia. Oa iava voea oiso akereva, *“Eakere eisi ragaire vurivira rugorugoopatai ora visii raga sopaaro-ia?”*

⁹ E aa vo reo irao-a oa avekatapai rutu ragaipa, ra va-ia oiso purara, Vuriara oara verapi, eke

oiso, Toreu ra urua vii vaaro kaeri, ra vava kareu vokapaoro?

¹⁰ Ari ita, ragai-ia taraipatai ragoa ro arua oiso, Urua kaeri ra vava kareu vokapaoro, auere ra va kekepaoro oiso purapata ragai iavirava, Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto vo goruaro vao-ia oiraopa. Oa vao uvuipai vuriara verapasa oirara iava voeao vo rasitoo-ia tou irara.”

¹¹ Oire kerauto tavireva oiso, “*Vii tavipaavo, Toreu, ra urua oara kaeoro ra kareu vii vo kepaaro iare.*”

¹² ✧ Uva tore ovoiroepa urua oaro kaesa. Uva kareroepa ora karekesa voeare. Oa iava rera-ia tavetavepaiva. Uva Pautoa-ia vuurapa vaisi puraiva oiso puraoro, “Viapau oiso oai kekeiova oiso-ia.”

*Vo Livai Oureva
(Matyu 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ ✧ Uva vorevira pouro viropa toko rovu rogaraaro-ia. Uva riro irara rutu oirara ora guruaepa voa rera iare. Oa iava voa voeapa siposiporeva.

¹⁴ ✧ Uva Jisas voava avapaoro Livai kekereva, Alfias oviitoaaro, vo osa vo pauparoepa takis oupa kepa-ia moni vikipa tapi. Uva rera tavireva oiso, “*Ragai sirova utuu.*” Oa iava toreoro rera sirova utu ovoiroepa.

¹⁵ Uva aiosa avaroepa Jisas voavi pauoro Livai vo kepaaro-ia. Uva riro irara voeao moni oupa

irara ora voeao vuri vovou irara, oea tapo toupareva, ora disaipel irara voeao rera voeaaro. Aue iava uvare riro irara rutu rerare utupaaepa.

16 ✧ Uva voeao Reo Taisi-ia taraipa irara Farisi iava voea oea rera tueiva osa vuri vovou irara tapo aiopareva ora takis oupa irara. Uva voea disaipel akeiva, “Uva apeisi moni oupa irara tapo aiopare ora vuri vovou irara?”

17 ✧ Uva Jisas va uvureva. Oa iava oiso puraroepa voeare, *“Voeao upia asa irara viapau oiso ra avapaave ruvarupatoa iare. Viapau. Ari voeao raga vuri vara irara. Ari ita, voeare torevoko vovou irara viapau oiso keerasa urioraera. Ari voeao-a vuri vovou irara, oiso ra vuriara oaive iava porea viro.”*

*Aio Kavupa Pitupitu Iava
(Matyu 9:14-17; Luk 5:33-39)*

18 Uva Jon voeaaro disaipel ora Farisi urioaepa voeao aio kavu irara. Oa iava oeavu Jisas akeiva oiso puraoro, “Uva apeisi Jon voeaaro disaipel voearei ora Farisi voeaaro aio kavupai, oiso ra vearovira lotu purapaive, vo osa vii voeaaro disaipel viapau oiso aio kavupaaveira?”

19 Uva Jisas voea akereva, *“E vosa voeao oea saratoaaro riakoparo, oea uvuipaai ra aio kavuave rera tapo touoro, eke? Asi viapau, uvare toupere voea tapo.”*

20 ✧ Ari ita, ovokivu oa uriopere oa-ia ora voea iava rera veraivere vo osa riako ouro. Oire evo voki oa-ia oiso aio kavuavere siraopaoro.”

21 Uva vo reo-a vao oa iava oiso puraroepa, *“Viapau rutu irai uvuiparoi ra ruta vai ora airepa varoa vai taporeve. Vosa oisi piereve, ra ita ruta karikari piro airepa arova. Ra karia ita riro iraope.*

22 Oire vosa airepa ovi wain ovi ora riro piepe, ra viapau rutu irai uvuiparoi ra va vao airepa ovi wain ovi kuvureve ruta tou-ia aue iava meme rakariaro, *aupepa uvare tuakaka. Vosa oisi va piereve ra poko piro vo oviva, ra va iava vuri ovoipe. Ari vosa airepa ovi raga kuvureve airepa tou-ia, ra oriruvira toupave.*”

*Disaipel Kukara Tueiva Sabat Voki-ia
(Matyu 12:1-8; Luk 6:1-5)*

23 ✧ Uva poua viropa kukara kovo-ia Sabat voki-ia. Uva rera voeaaro disaipel kukara tuepaoro rovoaepa vo kovo sovara-ia vokapaoro.

24 Uva rerare oiso puraaepa Farisi, *“Kekeri. Uva apeisi iava oiso piepai Sabat voki-ia oa-ia viapau uvuipaai, uvare Reo Taisi putepaivoi?”*

25 Oa iava voea akereva Jisas, *“E viapau va vieipataveira vao iava osa piereva Devit tuariri rutu, ira ogoevira toureva ora voeaovio oea tapo toupaveva?”*

26 ✧ Oa-ia ita koataroepa Pauto vo kepaaro-ia vo vuutao-ia oa-ia Abaiata prisparoepa. Uva bret aioreva vao oa-ia viapau uvuipa akukutoa vai ra va aioreve. Va vao bret oa oisoa vatepaive Pautoa-pa ra va kekepareve. Pris irara raga uvuipaai va aiopasa. Uva rera voeao vatereva oea tapo oisoa toupaveva?”

27 ✧ Uva voea tavireva, *“Sabat voki oirato tau-*

✧ **2:23:** Diu 23:25 ✧ **2:26:** 1 Sml 21:1-6; 2 Sml 8:17 ✧ **2:27:** Eks 23:12

vapasa pura piropa. Viapau oiso oirato puraro viropa Sabat vokipa oiso ra rera tokipaive.

²⁸ Easi Oirato Oviitoaaro raga ira uvuiparoi vo oirara rutu vo pitupituroaro rovirieipasa varao opitupituroa purapaiveira vo Sabat voki-ia.”

3

*Jisas Pakoeto Ruvarureva
(Matyu 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹ Uva voava ita vo ovokivu-ia uva vorevira koataroepa Reo Taisi Uvupa Kepa-ia Jiu vaaro, osa voa toupareva iravu oirato kopii vavaeto.

² ☆ Uva rera-ia siituepaaepa oiso vosa rera porete piereve vo Sabat voki-ia, ra rera iava gasiive oai iava.

³ Uva rera pakoeto tavireva, “*Toreu ra uriou vore.*”

⁴ Oa iava voea akereva Reo Taisi iava oiso pu-raoro, “*Apeisi torevokopai vao Sabat voki vearoo purapasa, eke vuria purapasa? Oira porete piepasa, eke oira upopasa?*” Oa iava ora tape pieaepa ita.

⁵ Uva kasipuvira poreroepa voeare, uvare voea iava sopaura vavagisipaepa. Oa-a vao oa iava rerare vovouisi vavataepa. Uva rera pakoeto tavireva, “*Vavaea irairari va torevokooro.*” Uva va irairareva. Oa iava rerare vavaea vearoo ovoiepa.

⁶ ☆ Uva Farisi ora reosa avaaepa voeao tapo King Herot tauvapa irara oiso, “*Apeisi vai iava rera upope?*”

Riro Uvuru Touva Toko Rovu Vatuario-ia Rogaraua-ia
(Matyu 12:15-21)

⁷ ✧ Jisas rera voeaaro tapo disaipel vararoepa vore toko rovu. Oa iava voeareo vova Galili-ia ora Judia-ia oeara rutu rera sirova utupaaepa.

⁸ Ora voeao Jerusalem iava ora vova Idumia, ora vova ivirovira Jodan ora voeao Taia-ia vatuario ora Saidon-ia. Ogururoa rutu-a voeao oea rera iare urioaepa, uvare riro-a Jisas vo kovoaro oa iava uvuiva.

⁹ Osa iava voea tavireva disaipel irara oaro, oiso ra uvuoa vai ravaaive. Teapi oirara urioave ra rera tavuruoro ora guruave.

¹⁰ Uvare voa riro irara rutu porete pie rovorevoiva, oearovu oupiarovuva vo uvuru ugapaoro koatapaaepa Jisas-ia rirupasa.

¹¹ ✧ Uva tugarapa irara rera kekeiva. Oa iava rerare takua viropa oiveoro oiso puraoro, “Vii-a Pauto Oviitoaaro.”

¹² ✧ Oa-a eva oa iava voea vosireva riro goruvira oiso puraoro, “*Opeita ragai iava tavipatavere poeravira.*”

Katai Tau Erao (12) Roporeva Jisas
(Matyu 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ ✧ Uva Jisas iparoepa pukuia-ia, uvare oiso ruipaparoepa ra oei reesireve. Oa iava voeare voeao keeraroepa.

¹⁴ Uva katai tau erao (12) roporeva oiso ra rera tapo toupave. Oa iava voea vaisireva oiso,

---

✧ 3:7: Mt 4:25 ✧ 3:11: Mt 14:33 ✧ 3:12: Mk 1:25, 34 ✧ 3:13: Mt 5:1; Lu 9:1

Aposel irara. Ra va iava voea siporeve oearovu rutupa siposipopasa.

¹⁵ Uva gorua voeapa karoporeva vaore, oiso ra va iava tugara kosi piepaive.

¹⁶ ✧ Voea-a voeao katai tau erao oiso, Saimon-a ro ira-ia vo vaisio tovoreva, Pita.

¹⁷ Ora Jems Sebedi oviitoareiaro ora Jon, vo araorei vaisireva oiso, Boanesis. Va vituaro iava uvare riro varakeo reotoarei-a.

¹⁸ Andru ora Filip, ora Batolomyu, ora Matyu, ora Tomas. Jems oviitoaaro Alfias ora Tadius ora Saimon Selot.

¹⁹ Ora Judas Iskariot, ro ira Jisas kosi piereva keripa irara vavaearo iare.

*Vo Jisas Vaio Vo Reoaro Toupai Ora Bielsebul
(Matyu 12:24-32; Luk 11:14-23, 12:10)*

²⁰ Oire uva Jisas kepa-ia koataroepa. Oa iava voa rera iare vorevira ita ora guruaepa oirara rutu. Osa-a eisi osa iava viapau uvuiaepa oiso ra aioive, uvare riro uvuru rutu-a.

²¹ ✧ Uva Jisas sara iraraaro va iava vao uvuiva. Osa iava urioaepa rera ou piesa, uvare oavu oirara oiso puraaepa, “Easi ro kokoropa.”

²² Uva voea Reo Taisi-ia tarai irara urioaepa Jerusalem iava varaoro. Uva oiso puraaepa, “Ira-ia pouparo viroveira tugarapa reipato rera vaisiaro, Bielsebul. Ira vo goruaro iavirava tugara kosi piepareveira.”

²³ Oa iava Jisas voeare keeraroepa ruu reo purasa voeapa oiso, “*Apeisi ragavira ra Seten uvuipa ra ora siguro?*”

24 Vosa osarai ora aveavepaave, ra viapau vearovira toupave.

25 Ora vosa oaoi ora sikaave katai kepa vai ora upooro, uva viapau uvuipai ra oisi iava vearovira touive.

26 Ra vosa Seten ora vuri pieparo, ra viapau goruvira toupave. Ra rera vo saraaro toko ovoi piro, ra oisi iava opesi ovoiro.”

27 ✧ Uva vo reo-a vao oa-ia oiso puraroepa, *“Viapau irai uvuipa ra koata ragaro vo goruto vo kepaaro-ia rera varaaro kavirusa. Ari vosa rera tuuke rovoreve iroiro-ia ro goruto, oire ra rera varaaro kavirureve.*

28 *“Oiraopavira rutu visii tavipaa oiso, Pauto vuriara rutu verarevere ora orekerovu varao takau reoro varao oara purapaiveira oirara.*

29 Ari vosa ro ira Tugoropato Uraurato takau-pareve rera akaipa piepaoro, eva-a oa-ia viapau Pauto uvuipa ra va verareve rera iava va vao vuria oaro. Oa tovira rera vuri piepaiverea vokiara rutu-ia.”

30 Uva Jisas oiso puraroepa uvare oarovu oiso purapaaepa, “Ira sopaaro-ia ro tugarato toupaveoi.”

*Jisas Aakoaro Iava Ora Araoko Iraraaro
(Matyu 12:46-50; Luk 8:19-21)*

31 Uva aakova ora araoko irara oavaoa karea viropa ratau tousa uvava aruaepa rerare, oiso ra vo avao iare urioro.

32 Ari ita, riro uvuru rutu Jisas tavurupaiva. Uva rera taviiva oiso puraoro, “Kekeri. Aakoara

ora vii araoko iraraaro oavaoa oiso torepaii ratau. Oea vii kekesa auepaai.”

³³ Oa iava voea vo rearo pukooro oiso voea akereva, “*Trouva aako ora irou irara araoko irara oaa?*”

³⁴ Uva ora poreroepa voea iare oea rera tapo toupaiiva voeare oiso purasa, “*Visii-a aakoa vase ora visii-a vao ragai araoko iraraaro.*”

³⁵ Uvare ro ira Pauto vo vovouaro sirova utuparo, ira ita-a eera araokotoa oaa ora taataava oaa ora aako.”

4

Vo Oirato Vuruara Vikipareva Kovoia-ia (Matyu 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ ✧ Uva vorerivira ita voea siposipopaoro rovoroepe vo toko rovu-ia Galili-ia. Uva riro uruiro rera tavuruiva. Oa iava kaero viropa uvuo-ia voa pausa, osa toko rovu ivara-ia toupaeava. Uva va-ia pauroepa ovusa vo uvuru rogaraua-ia toupaiiva.

² Uva voava voea siposiporeva riroara rutu-ia ovoovo reoro oara-ia oiso puraroepa voeare,

³ “*Uvuta. Iravu oirato avaroera wit koko vikisa varuparo.*”

⁴ Uva vara vikiparevora osa oaravu vo kovepaera raivaaro. Uva kokio kare vara aiopasa uriopaaera.

⁵ Ovusa oaravu avekepa tapiro kovepaera vo uva viapau rirovira toupaiive rasia vai vearoa vai. Oa iava ikauvira raga kova ovoiera.

✧ 4:1: Mk 2:13

⁶ Uva ita, ravireo kaero viro vara raverave piesa vara erako pieoro. Aue-ia ita uvare viapau vavurupatoa vai ita. Oa iava raveraveera.

⁷ Ari oaravu kovepaera kokopa kouro sovara-ia varao rokarokapara. Uva kokopa kou varare tavuruoro riroera. Oa iava viapau kueera ita.

⁸ ✧ Ari oaravu koveera vearo rasi-ia. *Oa iava vearovira raga kovaera. Uva vearovira kueera rirovira. Oaravu aue-ia uvuipaera peva tau (30), ari oaravu aue-ia katai vatara tau (60), ari oaravu aue-ia uvuipaera katai vovoto (100).*”

⁹ Uva oiso puraroepa, “*Vosa irai-ia kokitoa vai karuvira toupaveve, vearopai ra va uvureve, uvare uvupatoa ita kokito.*”

*Vo Ovoovo Reo Vituaro Toupai
(Matyu 13:10-17; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Uva oearovu oirara Jisas arova kareaepa ora katai tau erao (12) disaipel. Ora oearovu oea rera tapo tupaiva, oea rera akeiva vo reoro porearore varao ovoovo reoro.

¹¹ ✧ Oa iava voea raga tavireva oiso, “*Vo reo vao oa vataupai, oa vituaro iava visii tavirevora Pauto ora rera vo Saraaro iava. Ari ita, voeao oea ratauvira tupaiveira ragai vo vovouaropa, oepa vo siposipo puraavoivo ovoovovira.*”

¹² ✧ Ari ita,
‘Vura ragapaivo osa viapau vo reo vituaro eveipaivo. Ora va uru pie ragapaivo osa viapau va-ia taraipai oisopa, Teapi poreava viro ra vuriara oaive vera piro voea iava.’”

✧ **4:8:** Jo 15:5; Kl 1:6   ✧ **4:11:** 1 Ko 5:12; Kl 4:5   ✧ **4:12:** Ais 6:9; Ro 11:8

*Ovoovo Reo Aue Iava Wit Koko Vikipato Aviavi
Piereva Jisas*

(Matyu 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Uva Jisas voea tavireva, “*Vosa viapau vao-ia taraipata ovoovo reo, uva apeisi ragavira oreorovu-ia taraipatavere ovoovo reoro?*”

¹⁴ Wit koko vikivikipato ira oiso toupare osa ro ira Pauto vo rearo paupare.

¹⁵ ✧ Uva varao oara kovepai raiva-ia, uva evoa ora paupai reoa. Ovusa uvupaive ra Seten ita urio ovoiro vo reo kaviru ovoisa vao oa oisoa voea sopaaro-ia toupave.

¹⁶ Ari varao oara ora paupape avekepa tapiro oa oiso toupai, Oea-a vo reo uvuivoi. Oa iava va ou ovoivoi roruvira raga.

¹⁷ Vo osa viapau ikopitoa vai va-ia, vo osa ovurirovu rutu sasararo pou piro vare vao Pauto vo rearo. Oire ra va iava ikavira vo reo kavuive.

¹⁸ Ari oearovu oiso toupai, *Oea vuutaaro-ia wit koko kovepai rokarokapa kou sovara-ia. Evoea ita oea vo reo uvuivoi.*

¹⁹ Ari ita, rirovira rutu rugorugooapai varao ruture vo rasio iava vara, uvare oiso rugooapai ra riroara vai rutu gurupaive moniara vai ora orekerovu rutu riiriipaive. Oara rutu evara oara Pauto vo rearo tavurupaiveira. Eisi osa vituaro iava viapau vo reo eva kuea vai voea sopaaro-ia.

²⁰ Ari ita, oearovu oiso toupai osa vearoa rasia, oa iava voa vearovira ora pauepa. Uva voa vo reo tokiiva va sirova utuoro. Oa iava rirovira kueepa oiso, oaravu uvuipaepa peva tau-ia (30),

---

✧ 4:15: Mk 2:23, 26

ari oaravu katai vatara tau-ia (60), ari oaravu uvuipai katai vovoto-ia (100) uvuiepa.”

*Vuravu Vatauiva Baket Reroaro
(Luk 8:16-18)*

²¹ Uva voea akereva, “E vuravu kaepatavoi ra oira tovota baket sopaaro-ia, ora uruara ita reroaro oira tovota voa? Viapau. Easi tebol ivara-ia oira tovopata.

²² ✧ Ari ita, orekerovu rutu vatauvira toupaveira oara rutu poeravira kosi piroverea. Ora varao oara rakupareve, oara rutu poerareverea rara utupauā.

²³ Vosa irai-ia kokitoa vai karuvira toupaveve, vearovai ra va uvureve, uvare uvupatoa ita kokito.”

²⁴ ✧ Uva voeare oiso puraroepa, “Vearovira rutu uvupata. Vosa gare visivi uvupata, evaa oa iava gare visivi taraipatavere. Ari vosa rirovira rutu uvupata, osa iava uvuipatai ita ra taraipatavere rutu. Vosa vearovira rutu vo reo sirova utupata, eisi osa iava vo reo-ia vearovira tarai iraopataverea.

²⁵ ✧ Vosa vo taraio kovo piererve, ira ita uvuiparoi ita vorerivira ouroverea. Ari vosa ro ira viapau garea vai-ia pitureve, ira uvuiparoi ita apotaroverea rutu.”

Ovoovo Reo Aue Kovaaro Iava Wit Koko

²⁶ ✧ Uva oiso puraroepa voeare, “Pauto vo Saraaro oiso rutu toupai osa oirato ira wit takuraro vikiparoi vo rasitoo-ia.

✧ 4:22: Mt 10:26   ✧ 4:24: Lu 6:38   ✧ 4:25: Mt 13:12, 25:29

✧ 4:26: Mt 13:24

27 Uva *kareroe vokiario uusisa. Uva avitoa-ia eraoroe osa kovae. Osa viapau vara-ia taraiparoe.*

28 Rasito raga iava kovapapeira varao witara. Uva rovvira rovoja vakipa kae rovo piro. Ari va isivaaro iava kuepe viorosa.

29 ☆ Uva vioroepa vo kue. Oa iava rotureva, vo uvare rotupa vuuta-ia tuguraepa.”

*Ovoovo Reo Mastet Vuruaro Iava
(Matyu 13:31-32; Luk 13:18-19)*

30 Uva ita oiso akereva, “Aa vao oiso toupai Pauto vo Saraaro? Ora aa vo reo ovoovo reo vava ovoovopai, oa iava uvuipatai oai iava ra va-ia roroiopata?”

31 Oiso rutu toupai voi osa oavu aioa oa oiso vaisipaiveira, mastet. Oeva iava oisoa aisivu pauve ra kovape. Ra rirovira riroppe. Gare isivi rutu aisia-ia putepaiveira orekerovu rutu kuearo.

32 Uva vosa kovape, ra kovaoro ipape. Ra vara rutu-ia puteve evaoara riropavira rutu rao pu-raoro. Osa iava virata kokioro pitupaive vuavua-pasa voa, ora voa epitapaave tapo.”

*Jisas Siposipopaoro Ovoovo Reo Purareva
(Matyu 13:34-35)*

33 ☆ Oire uva vo reoro-ia ovoovo reoro voea tavitavireva, oiso ra uvuiave vara uvusa.

34 ☆ Uva ita, viapau oiso voeapa vo reoro aviavi piereva varao ovoovo reoro. Ari vosa disaipel irara oaro raga tapo oisoa toupave, ra voea ragapa orekerovu rutu aviavi piepareve.

*Purepa Kiuvu Rite Piereva Jisas
(Matyu 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ Ovaiarovi vuri evevei-ia voea disai pel tavireva oiso, “*Trata, ra ouruiara ivirovio ovarata-ia.*”

³⁶ ✧ Uva vo uvuru arova kaea viropa uvuoa-ia rera tapo Jisas. Vo osa oaravivu garepa uvuoro oara voea sirova utuepa.

³⁷ Uva vusireva riroto kiuvu. Oa iava sigato kaero viropa uvuoa sovara iare ora va ivara-ia. Uva gareavi raga kavu piropa, ra agasio uukova uvuoa-ia.

³⁸ Vo osa rera oira vituaro-ia uusiparoepa orave ivara-ia kukue otarapaoro. Uva rera eraopaiva oiso purapaoro, “*Tisa, e viapau vao sovoparivoi oa iava viapau igeipa siraopau? Oa-ia igeipa tutuu pievoi ra kopiio.*”

³⁹ Oa iava Jisas erao ovoiroepa. Uva kiuvu rakote piesa reoroepa ora rirova toruva tavireva, “*Varau ra ora siroi pieu.*” Uva kiuvu rerereva riteoro.

⁴⁰ ✧ Oa iava Jisas voea akereva oiso, “*Eakepa uriripatai? Ari ita, vosa raria vai toupave, oire ra viapau uriripata.*”

⁴¹ Osa uriri iraopaoro ora voea raga oiso pu-
raaepa, “*Easi iroutoa rutu-a ro, uvare kiuvu rera uvu ovoire ora uukova?*”

5

*Tugara Kosi Piereva Oiratoa Iava Gerasa
Taere-ia
(Matyu 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Uva Jisas ora rera voeaaro disaipel rereiva ivirovira rovua iava vao Gerasa taere-ia sovara-ia.

² Oire vosa uvuoa iava rereiva uva oiratoava aivaroiwoiva, ira tova urui iava kosiro viropa. Ro ira-ia oisoa toupave tugara.

³ Uva voa raga oisoa toupave tova urui-ia. Uva viapau oiso ra oiratoa vai uvuiro rera tuukesa voa aue-ia sen iro vai.

⁴ Ari ita, vokiara rutu-ia oisoa rera vavaearaaro tuuke ragapaive sen iroro-ia. Ora oaravu oara-ia oisoa rera kokotoaro taki ragapaive, ovusa vara rutu tokotokopave. Viapau rutu irai uvuiparo ra rera tuukereve rera tarai piesa.

⁵ Oire vo osa vokiara rutu-ia aue-ia avi-aviaroro ora vo vokiara ora vo oisoa toupave vo pukuiara ora vo tova uruiro. Ra gaupave ora rera raga ora upopaoro vorarova varaua iava aue-ia aveke ora tatupaoro.

⁶ ✧ Uva Jisas tuepaoro tauai ikaureva rerare taku virosa.

⁷ ✧ Oa iava rirovira oivepaoro oiso puraroepa, “Apeisi vai ruipapauei ragaire vii Jisas? Pauto Oviitoaaro ro oiso rutu viara-ia. Ragaipe. Vii arepaavoi vo Pauto vaisiara sovara-ia oiso, Opeita ragai tekipari.”

⁸ Oiso puraroepa oiso-ia uvare Jisas rerare oiso puraroepa, “*Oiratoa iava kosi virou eera vii tugarato.*”

⁹ Oa iava Jisas rera akereva oiso, “*Irouto-a vii vaisiara?*” Uva rera tavireva, “Vaisia oaa Riro Irara, uvare riro irara igei tugara.”

¹⁰ Uva tuupavira oiso raga rera akepareva oiso puraoro, “Opeita igei sigupari tauai vaire.”

¹¹ Uva oisoa koiepa tapatapa toupaive pukuia-ia vatuaro-ia. Oa oisoa aiopaive.

¹² Uva Jisas akeiva oiso puraoro, “Igei siguri ra koie kare sopaaro-ia rokoio.”

¹³ Uva voea iava vasereva. Oa iava voea tugara kosa viropa vo koie kare-ia koatasa. Uvava koie kare ikauoro varaaepa vaesia-ia ora vikisa rovu-ia. Oa iava kopiiapapa uuko ovi sovara-ia. Voea rutu uvuiaro erao tuku (2,000).

¹⁴ Uva koie tokiapa irara toriiva vorarore uruiara-ia ora uvarovu tapo tavitavipasa. Oa iava urioaepa aue kekesa vao oa purareva.

¹⁵ Uva urioaepa Jisas iare. Oa iava rera kekeiva ira-ia oisoa toupaive riro irara tugara, osa varo tuuava pauparoepa ora torevoko rugoo tapo. Oa iava uririaepa.

¹⁶ Oire voea-a voeao oea ruvara-ia tugara kosi piereva rera iava ro-ia, oea oearovupa siposipopaiva vao iava, uvare oisoa tugara rera-ia toupaive ora aue iava koie ragui.

¹⁷ Oire eva-a oa iava Jisas aruiva, oiso ra uruia oaive iava avaro.

¹⁸ ☆ Osa-a eisi osa iava koataroepa uvuoa-ia. Uva rera ro ira-ia oisoa toupaive tugara ira ruipaparoepa oiso ra rera sirova utuparo.

¹⁹ Uva Jisas rerare koruoro rera tavireva oiso, *“Avau vore uruia oara ora sara irara oara iare. Ra voea taviri aue iava siraoa oa-ia vo kovo purare Turaro vii-ia.”*

²⁰ Oire uva avaroepa vo uruiro iare Dikapolis oa porearo oiso vaisipaiveira, Katai Tau Uruiro. Uva voa vao iava tavitaviroepa riro kovo oa purareva Jisas rera-ia. Osa iava uruiara rutu tavetaveiva va iava.

Vo Jisas Reito Oviivaaro Porete Piereva Ora Iriavu Riakova Iria Rera Varoaro-ia Pitueva (Matyu 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Oa iava Jisas iviroeroepa ovaratavu iare. Uva riro irara ora guruaepa rera iare. Uva vo raga toureva uuko ovi vatuaro.

²² Uva Jiu vaaro Reo Taisi Uvupa Kepa tokipato urioeroepa. Rera vaisiaro ro-ia, Jairas. Uva Jisas kekeoro takuro viropa vo rera kokotoaro-ia rekuoro.

²³ Oa iava oiso puraroepa rirovira rutu rera areoro, “Kakaeva oaapa tutuu piepai ra kopiio. Vii arepaavoi ra vavaea oara tovorí oira-ia, ra va iava poreteo ora tooo vorevira.”

²⁴ Oire uva Jisas rera sirova uturoepa. Uva riro irara vaierei sirova utuaepa. Oa iava tutututuu piepaiva.

²⁵ ✧ Uva iriavu riakova iria-ia oisoa kekira koveparo vokiara rutu-ia. Uva oisi raga toupaooro katai tau erao (12) ivaro-ia tuguraopa vo upia purapaoro.

²⁶ Uva riro irara rutu iare oisoa ava ragapao, oiso ra oirapa vo ruvaru purapaive, ra opesipe vo kopii. Uva oisoa voeapa ora vorí via pie ragapao. Vo ovusa vo kopii oirare riropape rutu, ovusa ora apota pie ragapao.

✧ 5:25: Lev 15:25

27 Uva Jisas iava uvueva, oa iava riro uvuru sovara-ia rera iare koataopa, oiso ra oira porete pierëve. Uva varoa vatuario-ia pitueva vao rera vaaro.

28 Aue iava uvare oira raga oiso ora rugoopaopa, Vosa rera vaaro-ia pitua varoa, ra vearora poreteoro.

29 Uva vo vokia-a eva opesiepa upia. Uva varaua sovoeva uvare varaaepa.

30 ✧ Oisi-a eisi osa iava varaua sovoreva Jisas oiso, Easi iravu iare avai gorua ragai iava. Oa iava ora poreroepa voeare oiso puraoro, *“Irou varoa-ia pituvoi?”*

31 Uva rera voeaaro disaipel rera akeiva oiso, “E vo uvuruo vurapari oea vii iare tutuu piepai. Uva apeisi iava oiso akepari, Irouto ragai-ia piture?”

32 Oa iava voea vuravurapareva oiso ra ro kekereve ira rera-ia piturevoi.

33 Osa riakova raga va vao ravaeva oa oira-ia karekeepa. Oa iava rikerikepaopa uriripaoro. Uva rekueva rera kokotoaro-ia. Oa iava oiraopavira rera tavieva.

34 ✧ Uva Jisas oiso puraroepa oirare, *“Oviiva oaa. Vii vaaro oirao piea vii porete pievoi ravotovira. Avau gavaurea-ia, ari vearouei.”*

35 Uva eisi puraparoepa ovusa Sinagog tokipato voeaaro poua viropa oiso tavisia, “Vii oviivaaro kopiioi. Uva uvuipau ra rerare koruu eera Tisato. Ra oirape iria kopiioi.”

36 Uva Jisas voea uvupaoro rera tavireva Sinagog tokipato oiso, *“Opeita uriripau. Ragai oirao pieri.”*

37 Uva voeare koruroepa. Oa iava voea raga oureva oiso-ia, Pita-a ro, ora Jems, ora Jon araokotoaaro Jems.

38 Uva karea viropa voa vo Jairus vo kepaario-ia. Oa iava gauara uvuiva. Uva voea kekereva vo ovusa siraopaaepa gau iraopaoro rutu.

39 ✧ Uva Jisas koataroepa. Oa iava voeare oiso puraroepa, *“Eake iraopa gaupata? Ari o kakaeva viapau oiso kopii. Iria uusipaoi.”*

40 Oire uva rera agesipaiva rutu. Oa iava voea kosi piereva. Uva aitetoarei ora kakaeva aakoaro rera sirova utuaepa, ovusa koataroepa vo uva toupaeva kakae kopii.

41 Oire oira vavaearo-ia pituoro vo reo purareva, *“Talita kumi.”* Oa porearo oiso purapai, *“Tavauruva, ragai vii tavipaa oiso ra toreu.”*

42 Oire uva oira-a eira tavauruva vaviopavira raga toreopa voka ovoisa. Oa iava oira-ia tave-tave iraoiva rutu. Oira uvuiaro riroaro aue-ia uvuipaoi katai tau erao (12) ivaro.

43 Uva Jisas voea vosireva va iava vao-ia oa purareva oiso, *“Teapi irai uvureve oira iava. Oire ra aioa vai vateta oirapa ra oai aioeve.”*

6

Viapau Jisas-pa Oisoa Avivikepaave Vo-ia Nasaret-ia

(Matyu 13:53-58; Luk 4:16-30)

1 Uva Jisas voa kavureva vore rera vo taerearo rutu iare. Oa iava rera sirova utuaepa rera voeaaro disaipel.

✧ 5:39: Jo 11:11

2 ✧ Uva Sabat voki tuguraepa. Uva avaroepa siposiposa vo Reo Taisi Uvupa Kepa-ia. Uva tavetave iraopaiva rera vo siposipoaro uvupaoro. Osa iava oiso puraaepa, “Ovu irao ro vo pitupituro ourevora? Iroutoa vai rera vaterevora vo tarairo? Ora vao ravoto kovo, oa purapare ora rera vavaearo-ia?”

3 ✧ Easi viapau oiso kepa paupato rera ro-ia Maria oviitoaaro, raa? Uvare oiratoa raga-a ro-ia. Ari ita, araoko irara voeao Jems vase ora Josis, ora Judas, ora Saimon, ora taataa riakoaro vairo airoa vigei tapo toupaveira.” Uva rerare kasipuaepa.

4 ✧ Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Vosa oearovu voeao ouruirovu raga iava, evoea-a oea profetatoapa avivikepaaveira. Ari viapau oiso voeao rera vo taerearo rutu-ia tou irara rerapa avivikepaaveira, ora sara irara oaro, ora voeao oea vo aao vo kepaaro-ia toupaveira.*”

5 Osa iava viapau uvuipa ra riropa ravotoro vai purapareve voa. Ari uvuipa ra vavaea raga tovo- pareve voearovio-ia upiapa irara voea porete piepaoro.

6 Uva Jisas tavetave iraopareva voea vo vovouroaro-ia varao oirao pie asa vovouro. Vo osa avaroepa siposiposa uruiara rutu-ia oirarapa.

Jisas Katai Tau Eraopa Disaipel Kovo Vateroepa (Matyu 10:5-15; Luk 9:1-6)

7 ✧ Uva voea voeao katai tau erao (12) oearo keeraroepa. Oa iava voea arureva toatoa pievira.

✧ 6:2: Mt 4:23   ✧ 6:3: Mt 12:46, 11:6   ✧ 6:4: Jo 4:44   ✧ 6:7: Lu 10:1

Uva voeapa gorua karoporeva auere ra va iava tugara kosi piepaive.

⁸ Uva goruvira voea tavireva oiso, *“Teapi oar-avu avu vai kaepatavere vokapaoro. Ari aue raga tooroara vai. Viapau aue breteara vai ora oapara vai ora moniara vai.*

⁹ Ari aue raga tasipara. Ora viapau oiso ra vaiterei kuvupatoarei, ari kataitoa raga.

¹⁰ Vosa ourui-ia kareta virora, uvuipatai ra koatata katai kepa vai-ia. Evoa uva toupaooro uvuipatai ra oirara-ia kovopata uruia sovara-ia. Oire voava visii rutu ita kosita viro ita ra avata.

¹¹ Vosa ourui visiipa reasipape visii uvu arapa, ra voa kavuta ora visii iava kokotoara iava poupou tovetoveoro, voea vo kaureoroaro reesioro.”

¹² ✧ Uva avaaepa siposiposa oiso ra oearovu rutu iava sopaura poreive.

¹³ ✧ Uva riro irara rutu iava tugara kosi piepaiva. Uva gorua ovoovopaoro korovo oviro tovopaiva voeao-ia oea upiaarava tupaiva. Oa iava porete ovoipaaepa.

Jon Baptais Kopiiroepa

(Matyu 14:1-12; Luk 3:19-20, 9:7-9)

¹⁴ Uva King Herot uvureva varao iava, uvare uvarovu rutu Jisas vaisiaro virireva. Osa iava eisi oevu oiso puraaepa, “Easi pasi Jon Baptais vai-a eera, ira vorevira tootooroi. Ira uvuipa ra evo kovoro ravoto kovoro purapareve ita.”

15 ✧ Vo osa oearovu oiso purapaaepa, “Easi Ilaija-a eera profetato.” Osa oearovu oiso purapaaepa, “Profetatoa rutu-a eera oiso rera osa tuariripato.”

16 Oa iava Herot oiso puraroepa, “Easi Jon vai-a eera ro ira tokoavora, ira vorevira toreroe.”

17-19 ✧ Vao iava osa Herot voea arureva tuaririvi oiso ra rera rauive aue Jon. Ra rera tuukeive vo tuukepa kepa auepa Herodias riakovaaro Filip araokoto iria ita oureva Herot. Uva Herodias aveave iraopaopa rirovira rerare, uvare Jon Herot-re kasipuroepa oiso puraoro rerare, “Vuria purari ora vii araokotoaaro riakooro. Viapau oisi torevokopapeira. Oa iava Herodias oiso ruipaopa ra Jon kopiiro. Uva viapau uvuipaopa.

20 Vo osa Herot avivikeparoepa Jon-pa, uvare rera-ia taraiparoepa oiso, Vearo vovouto ora vearo sopato. Oa iava vearovira rera tokipareva. Oire vosa uvureva, oa iava ruruvutuepa rugoaro rerare. Oa iava oiso ruipaparoepa ra rera rutu tuu pievira rera uvureve.

21 Uva pou piropa vo vuutao oa iava vo vokia kavauroepa Herot, ovokia-ia uvuiopa oiso ra oira vo ruipaaro kosi pieeve. Uva vo vokia voeapa aioa purareva reipa irara oaro, ora ami iava ofisa irara, ora oira vasi irara vova Galili.

22 Oire uva koataopa Herodias oviivaaro rekurekusa. Osa iava eisi Herot vearovira rutu oira vo rekurekuaro tuereva ora voeao oea rera tapo paupaaepa. Uva reito king oira tavireva tavauruva, “Vosa eakepa ruipapau, ra vii vatea va.”

23 ☆ Uva oiso puraroepa oirare reo ovoi puraoro, “Vao oa areri ragai ruvara-ia oa-ia uvuiparai ra viipa va vatea. Eagara vosa eake vatea ragai varaaro iava oara tokipaaveira, oara-ia pute piea vai rutu-ia uvuiparai ra vii vatea oai.”

24 Oire uva va iava avaopa aakova akesa oiso, “Eake vai arepaa?” Uva aakova oira tavieva, “Ari Jon Baptais iava kukue.”

25 Oa iava ikauvira rutu voreopa vore reito. Uva oiso puraopa, “Vao-ia oapa ruipaparai. Ra va vateri ragaipa Jon Baptais iava kukueva, ra rera kukuearo tovoru aue-ia tauo vai.”

26 Uva rerare sopaua vavataepa rutu, uvare viapau oiso uvuiparoepa ora rera vaaro reo ovoi gasireve, vao oa purareva oira uvuru osireiaro-ia.

27 Oa iava iravu arureva voeao iava viurupa irara rera voeaaro. Uva rera tavireva oiso ra Jon kukuearova urioro. Uva avaroepa rera tokosa tuukepa kepa-ia.

28 Uva vo kokova voreroepa tauo-ia. Oa iava vo kokoa vatereva oirapa tavauruva. Uva vo kokova avaopa aakova vatesa.

29 Uva disaipel irara voeao Jon voeaaro rera iava uvuoro urioaepa vo kopii ousa. Oa iava rera tovaiva vo tova urui.

Jisas Riro Irara Rutu Aio Piereva Vo Vavae Tuku Rutu (5,000)

(Matyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

30 Uva aposel irara vorevira kareaepa Jisas iare rera tavitavisa varao iava oara puraiava ora varao oara iava siposipoiva.

31 ✧ Uva oirara rutu ora voreripaaepa. Oa iava Jisas-pa ora rera voeaaro aposel viapau vuutaa vai toupaiava oiso ra oai-ia aioive. Eisi osa iava Jisas voea tavireva oiso puraoro, “*Oire irata ra vigei raga avavio uvavire kuvau tapi vai, ra voa reareata gare visivi.*”

32 Oa iava ipaaepa uvuoa-ia. Oa iava rera tapo avaaepa uvavure kuvau tapi.

33 Uva riro irara rutu voea tueiva vo uva avaaepa. Oa iava taraiiaepa voea-ia. Uva rovoaepa ikaupaoro vova atoiaro oaive. Osa iava Jisas-re vage rovopaoro voa poua viropa.

34 Oa iava Jisas vera uviroroepa rogaraua iare, vo osa riro irara rutu kekereva. Oa iava oiso voeapa siraoroepa, uvare oiso rutu paepa voeapa osa sipsip kare, voeao oea viapau tokipatoa vai. Oire uva Jisas rovroroepa voea siposipopaoro riroara rutu iava.

35 Uva ravireo rokosa aueparoepa, oa iava disaipel irara urioaepa rera iare rera tavisia oiso, “*Voavi-a vo-ia kuvau tapi. Uva vokiei vigeire.*”

36 Voea aruri ra avaave uvaire ora ouruiroi iare, ra aioara vai voriiive ora voeapa.”

37 ✧ Oa iava voea tavireva oiso, “*Voea vateta aioara vai.*” Uva rerare oiso puraaepa, “*E apeisi-a, ruipapau ra vaova avaiio vao-ia erao vovoto kina (K200) bret vorisa voeapa, eke?*”

38 Uva voea akereva, “*Aa voviroa aue bret, oara epao visii ruvara-ia?*” Oire uva va iava rera taviiva oiso, “*Easi vo vavaevi raga aue bret ora kataitoarei ataritoarei.*”

³⁹ Uva voea tavireva oiso ra voea pau pieive isiso kou-ia.

⁴⁰ Uva pauaepa guruvira roopavira. Oeavu aue-ia uvuipaaepa katai vovoto (100), ari oeavu aue-ia uvuipaaepa vo vavae tau (50).

⁴¹ Uva bret vavae oureva ora ataritoarei. Uva viara-ia vurareva vo vuvuiua vuurapa vaisi pu-raoro. Oa iava vara puteputereva. Uva vara vatereva disaipelpa, oiso ra voea roo pieive vara rutu-ia.

⁴² Oa iava voea oirara rutu aiooro vukuaepa.

⁴³ ✧ Oa iava vara ururukoaro guruguruiva. Uva aue-ia uvuiepa katai tau erao (12) pekuri.

⁴⁴ Voea uvuiaro voeao oirara raga ouvurua bret aioiva aue-ia uvuipaaepa vo vavae tuku (5,000) oirara.

*Jisas Toko Rovu Ivara-ia Vokareva
(Matyu 14:22-23; Jon 6:15-21)*

⁴⁵ ✧ Uva Jisas voea disaipel aru ovoireva uvuoa iare, oiso ra iraave eisire Betsaida iare voea iava vaseoro oirara.

⁴⁶ Oa iava voeava tavariooro varirisa iparoepa pukuia-ia.

⁴⁷ Uva vokiepa rerare osa uvuoa touvira voka-paiva toko rovu vuutaro-ia, vo osa Jisas raga touvira vo pukuia-ia toupareva.

⁴⁸ ✧ Uva voea tuereva Jisas osa ora takau piepaaepa tuaapaoro kiuvu iare. Oa iava voea iare vokipaua rutu vokiroepa vo osa ravireo kae viro asavira toureva. Uva avaroepa vo toko rovu ivara-ia vokapaoro voeava aivarosa.

⁴⁹ Uva rera siituepaiva osa uuko rovu ivara-ia vokapaoro urioroepa. Uva oiso keapaaepa, Rera urauraaro. Uva rerapa uriripaaepa gaupaoro.

⁵⁰ ✧ Vao iava uvare rera vurapaoro rirovira rutu uriri iraopaaepa. Oa iava voeare reoroepa oiso puraoro, “*Ora tape pieta. Opeita uriri ragapata. Easi, ragai-a vao,*” osa puraroepa Jisas voeare.

⁵¹ Uva vo osa iparoepa uvuoa-ia, uva kiuvu opesiroepa. Osa-a eisi osa iava rera-ia tavetave iraopaiva.

⁵² Ari ita, uvare viapau roroiopaaepa vo kovo-ia oa purareva bret-ia. Osa iava eisi rera eveiivori rera vo goruaro iavirava. Ari voeare vavagisivira raga toupaiava rugoara.

*Upiapa Irara Porete Piereva Jisas Genesaret-ia
(Matyu 14:34-36)*

⁵³ ✧ Uva iviroaepa. Oa iava veraa viropa vo Genesaret urui-ia. Oire uvuoa tuuiva vo toko rovu vatuaro-ia.

⁵⁴ Uva vera uviroaepa, oa iava rera evei ovoiva.

⁵⁵ Uva tariripaaepa voraro rutu upiapa irara kaepaoro rakorako ururo-ia rera iare. Uva ouruirovu iava uriopaaepa Jisas iava uvupaoro vore uva toupareva.

⁵⁶ ✧ Oire oa iava Jisas uvarovure oisoa avaparo garepa uruirovu iare ora riropa uruiro. Uva oisoa upiapa irara tovopaive vo uupa tapiro. Uva rera arepaiva oiso ra varoa vatuaro-ia pitupaive ra porete ovoipaaeve. Oa iava va-ia pitupaiva, uva porete ovoipaaepa voea rutu.

7

*Pauto Vaaro Reo Taisi Oisoa Voea Aao Iraraaro
Vo Taviaro-ia Putepaive
(Matyu 15:1-9)*

¹ Uva Farisi rera ruvara-ia ora guruaepa ora Reo Taisi-ia tarai irara, oea vova urioaepa Jerusalem-ia.

² ✧ Oa iava eva disaipel irara tueiva rera voeaaro osa aiopaiva vavae sisu asavira raga, vo pitupituo Farisi vaaro gasipaoro.

³ Uva Farisi-pa irara ora Jiu-pa irara vo pitupituro-a vao-ia vosa viapau vavae ara sisu rovoive, ra viapau uvuipaai ra aioive. Aue iava aao irara vo siposipoaro oisoa sirova utupaave.

⁴ Ora vosa aivaropa tapirova kareave, ra viapau vavae sisuave, ra ita viapau aioive ita. Uvare vo pitupituro rutu-a varao voea aao iraraaro varaaro oisi, vao kap sisupa, ari vao pitoka sisupa, ora tauoara varao oara oisoa purapaive bras-ia.

⁵ Uva Farisi ora Reo Taisi-ia tarai irara rera akeiva oiso, “Uva apeisi iava vii voeaaro disaipel viapau vigei aao iraraaro vo pitupituroaro sirova utupaai? Uva viapau vavae sisuai, oa iava aioivoi.”

⁶ ✧ Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Oiraoei ravaa reo vao profetato Aisaia oa-ia torevokovira rutu visii reesioro va rigatoreva riro ratarataa vovou irara visii.*

Voea rutu raga vaisiara kae pie ragapai gisipoara raga iava, osa voea sopaaro tauaipai rutu ragaipa.

7 Oirara raga vo siposipoaro iava siposipopaveira, ra oiso purapaave, Va vao-ia Pauto vo rearo. Eisi osa iava ragaipa akukuvira rutu lotu ragapaaveira.’

Eisi osa puraroepa Aisaia.

8 Oa ita kavutava Pauto vaaro Reo Taisi oirato raga vo siposipoaro sirova utupasa.”

9 Uva voea tavireva, “*Pauto vaaro Reo Taisi gasi iraopatavoi, oisore ra ora visii vo pitupituroaro raga tokipata.*”

10 ✧ Uvuta! Moses oiso puraroepa, ‘*Aako oarapa ora avivikepau ora aiteara. Ari ro ira aitetorei takaupareve, eera-a ira kopii pieivere oearovu.*’

11-12 *Vo osa visii oiso purapataveira, Aako ora aite viapau uvuiparai ra vei vatea varao, uvare Pautoa-pa vara rutu vate rovoavora.*

13 Vosa oisi piepata eisi, oire eva-a oa-ia Pauto vaaro Reo Taisi akaipa piepataveira visii vo pitupituroaro rigapaoro oearovu iare. Uva riroara rutu-a oara purapataveira.”

Varao Iava Toupai Oara Sopaura Vuri Piepaiveira

(Matyu 15:10-20)

14 Uva Jisas voeare keeraroepa ita. Oa iava voeare oiso puraroepa, “*Visii rutu uvuta! Ra roroiota vao-ia.*”

15 Viapau oiso vao oa aiopare oirato oa rera sopaaro vuri piepaivoi, ari vao-a oa rera sopaaro iava kosipa piroi. Evara-a oara oirato vuri piepaivoi.

✧ 7:10: Eks 20:12; Diu 5:16; Lev 20:9

16 [Vosa irai-ia kokittoa vai karuvira toupaveve, vearpai ra va uvureve, uvare uvupatoa ita kokito.]”

17 ✧ Uva koataroepa kepa-ia oirara rutu arova ratau. Oa iava voa disaipel rera voeaaro rera akeiva vao iava ruu reo.

18 Oa iava voeare oiso puraroepa. *“E viapau taraia vaiei visii-ia oiso osa evoea oearovu? Uva viapau vara eveipatavoi varao oirato sopaaro-ia ora kiupai. Uva viapau rera vuri piepaivoi.*

19 ✧ Ari ita, aue iava uvare viapau ora kiupai sopaua-ia, ari vo raga sare-ia. Ra vorevira vusive.” Uva vo reo-a vao oa-ia aioara ruture oiso puraroepa, *“Vearoara varao aioara rutu aiopasa.”*

20 Uva va-a vao oa iava oiso puraroepa, *“Ari vaoa-ia vuri vovou oa oiratoa iava kosipapi oa rera vuri piepai.*

21 Ari ita, vo vuri rugooro-a varao oara kosipapi oirato sopaaro iava vuri rugorugooro oiso-ia, otopa pitupituro, kaviru, oira upo, riako riirii,

22 ✧ Oearovu vaaro riirii, vuri vovou, keakea reoro, getegete, *roruoru, reo toga, egaega, ora kokoropa vovou.*

23 Evara rutu oara kosipa piroveira visii sopaaro iava oara oirara vuri piepaivoi.”

*O-ia Finisia-pava Iria Jisas Oirao Pieva Rutu
(Matyu 15:21-28)*

24 ✧ Uva evoava ita toparo viropa Jisas aue iare avaoro Taia-ia. Uva voa okepavu-ia voea asavira

---

✧ 7:17: Mk 9:28 ✧ 7:19: Ro 14:1-12; Kl 2:16 ✧ 7:22: Mt 6:23

✧ 7:24: Mt 11:21

koataroepa. Ari ita, viapau oiso uvuiparoepa ra tou ragareve rera raga.

²⁵ Oa iava vo voki raga-ia eva iriavu rera iava uvuoro rera iare urioopa, iria oisoa oviivaaro-ia tugara toupave. Oa iava rera kokotoaro-ia Jisas rekueva.

²⁶ Oire uva osaravu raga iava oira, vo sarao vo-ia Finisia oea oisoa Siria taere-ia toupave. Iria Jisas areeva oisore ra tugara kosi piereve oviiva iava.

²⁷ Uva oiso oira tavireva, *“Kakae vure aio pie rovopai. Viapau oiso vearopai ra kakae vure vo kuroroaro aio kuroro oupe vara vikisa kaakau karepa.”*

²⁸ “Oiraopavira ita Turaro,” osa puraopa riakova, “Uvare kaakau kare uvuipaai ururukoara raga aiopasa varao oara kovepapeira vova tebol iava kakae vure vaaro.”

²⁹ Oa iava Jisas oiso oirare puraroepa, *“Kareu ari tugarato kosirovi oviiva oara iava, uvare vearo reo purari.”*

³⁰ Uva pouo viropa oira vo kepaaro-ia. Oa iava oviiva kekeeva urua ivara-ia uusivira, vo uvare tugarato oira iava kosiro viropa.

*Jisas Uvagito Vaaruuto Vearo Piereva
(Matyu 15:29-31)*

³¹ Oire va-a eva eva iava vorevira virireva Taia taere iava vore Saidon-ia putesa aue iare Galili Rovu. Ora aue-ia tapo putereva Katai Tau Uruiro-ia, Dekapolis.

³² ✧ Uva iravuva urioaepa uvagito vaaruuto. Oa iava Jisas areiva oiso ra rera-ia vavaea tovoreve.

✧ 7:32: Mk 5:23

33 ✧ Oa iava voea arova rerava avaroepa kuvau tapire. Uva voa sipareo tovoreva rera kokiaro-ia ora ruiroepa. Oa iava aia ita arevuotoa-ia pitureva.

34 Uva vuvuiua-ia vurareva. Uva vovou iparoepa rerare oiso puraoro, “*Efata.*” Oiso ragavira oa porearo toupai, “*Auero rutu karu piroi.*”

35 ✧ Uva karu ovoiro viropa kokito rerare, osa arevuoto tapo vase ovoireva. Osa-a eisi osa iava torevokovira reo ovoiroepa.

36 ✧ Uva Jisas riro goruvira rutu voea vosi ragareva va iava vao oiso ra viapau iraiapa taviave. Ari ita, riro goruvira rutu voea vosi ragapareva vo osa ora gorupaaepa rutu va iava vao siposipopaoro.

37 Uva tavetaveiva rutu oiso purapaoro, “*Avoeao, vearoa rutu purarevo ro-ia voeao uvagi irara oea uvu piepaoro, ora vaaruu irara reoreo pierervo,*” eisa osa purapaaepa.

8

Jisas Vo Resura Tuku Rutu (4,000) Aio Piereva (Matyu 15:32-39)

1 Uva vo vokia-a vao oa-ia riro uvuru toupaiava. Viapau aioa vai voeapa. Uva voeare keeroepa rera voeaoro disaipel voea tavisia oiso,

2 ✧ “*Siraoparai voeaopa uvare vo peva-ia voki touivo vigei tapo. Uva viapau aiopaivo.*”

3 Vosa voeare koruvio, ra voreave vorarore ora voea vo uruiroaro. Ra raveraveave vo

✧ 7:33: Mk 8:23   ✧ 7:35: Ais 35:5-6   ✧ 7:36: Mk 1:44, 5:43

✧ 8:2: Mt 9:36

raivaaro, uvare oearovu riro kaekae tapirova uriopaaerao.”

⁴ Oa iava disaipel rera akeiva oiso, “Uva ovu vai voea aio piepai. Ari raaka tapi raga-a vo.”

⁵ ✧ Eisi osa iava oiso voea akereva, “*Ovirovua bret oa epao visii ruvara-ia?*” Oa iava oiso puraaepa, “Ari erao vatara.”

⁶ Uva voea pau pierewa vo rasito. Oa iava aue oureva erao vatara (7) bret. Uva vara-ia vearo vaisi purareva vara puteputeoro. Osa iava vara vatereva rera voeaaropa disaipel, oiso ra voea vatevateive taru.

⁷ ✧ Uva toupaiwa atari kare gare karevi raga. Uva vo kare-ia ita aia vearo vaisi purareva. Oa iava voea tavireva oiso, “*Voea vateta atari kare.*”

⁸ Uva voea aioivoiva, vukuaepa. Oa iava ururukoara guruiva erao vatara pekuri agasi pieoro vara-ia.

⁹ Uva voea rutu uvuiaro-a voea oiso toupaiwa, vo resura tuku (4,000).

¹⁰ Oa iava voeare koruroepa. Uva rera tapo voeava tavari ovoioro uvuoa-ia ipa ovoiroepa ora disaipel irara tapo vore avasa vo Dalmanuta taere.

Vo Oearovu Jisas Arepaiva Oiso Ra Ravotoara Vai Kekeive
(*Matyu 16:1-4; Luk 12:54-56*)

¹¹ ✧ Uva Farisi-pa irara urioaepa rera akesa oiso, “Ruipapai ei ra ravotoa vai purari vo goruo kareke pieoro vuvuiua iava.” Oisi-a eisi osa kokarapaaepa.

12 Oa iava Jisas-re sopaua vavataepa. Osa iava oiso puraroepa, *“Eake vaire voeao vo vuutao iavapa irara ravoto arepaai? Oiraopavira rutu oiso visii tavipaavoi, Viapau rutu uvuiparai ra ora ragai vo ravotoaro vituaro kareke piepaa visiipa.”*

13 Oa iava voea arova voa kae viroroepa uvuoa iare. Uva avaroepa ivirosa ovaratavu iare.

*Jisas Ovoovoa Purareva Yis-ia Vao Farisi-pa
Irara Ora Herot
(Matyu 16:5-12)*

14 Uva disaipel ovauaepa auere bret ora voeapa osa kataiavi raga toupaiava vo uvuoa.

15 ✧ Osa-a eisi osa iava Jisas voeare oiso puraroepa ovoovovira, *“Vaopa yis vatatopopatai Farisi-pa irara vaaro ora ro Herot.”*

16 Uva oiso puraaepa ora voea raga, *“Aue iava ita oiso vigei tavirevoi, uvare viapau bretea vaiei.”*

17 ✧ Uva Jisas vo reo sovoreva, oa iava oiso puraroepa, *“Apeisi iava eisi ora reopatai oiso, Viapau vigei bretea vaiei? E viapau sovopata ora viapau taraipatai? E sopaura oavisii vavagisipai?”*

18-19 ✧ Ari ita, osireiara oavisii epao, uva viapau vara iava vurapataveira. Ora kokiara oavisii, uva viapau vara iava uvupataveira. E viapau vaore rugoopatai oa-ia vo vavae tukupa (5,000) vo vavaea bret puteputeavora. *Uva ovirovua pekuri oara agasi pietavora?”* Oa iava rerare oiso puraaepa, *“Katai tau erao (12) aue pekuri.”*

20 Eisi osa iava voeare oiso puraroepa, *“Ari ita, ovokivu-ia resura tuku (4,000) vao aioivora erao*

vatara bret. Uva ovirovua aue pekuri oa agasi pietavora aue-ia bret ururukoro?” Oa iava oiso puraaepa, “Erao vatara.”

21 ✧ Osa iava eisi voea akereva oiso, “*E touvira vo kovo vituaro iava taraitavere vao-ia, raa?”*”

Jisas Voosito Vura Piereva Betsaida-ia

22 ✧ Uva Betsaida urui-ia poua viropa. Oa iava iravu sipoiva rera iare voosito. Uva Jisas arepaiva oiso ra rera-ia pitureve.

23 ✧ Oa iava Jisas rera vavaearo-ia pituoro rerava kosiro viropa uruia iava. Uva Jisas rera osireiaro-ia ruiroiva, rera-ia vavaearei tovoreva. Oa iava oiso rera akereva, “*E oavu avu vai vura-pari?”*”

24 Uva voosito vurareva viara-ia oiso puraoro, “*Ari ita, oirara siituepaavoi oea vokapaivoi. Uva voeapa oisi pai evaoara oara vokapaivoi.*”

25 Uva Jisas vorerivira ora rera iava vavaearei rera-ia ita tovoreva. Oa iava rera ro voosito tuupavira vurareva. Uva porete ovoiroepa ro-roiovira vuravura ovoioro.

26 ✧ Osa iava eisi Jisas rera aruoro oiso puraroepa, “*Kareu vii vo kepaaro iare. Ra opeita vo uruio iare vorevira voreu.*”

Pita Jisas Vaisireva Oiso, Krai

(Matyu 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 ✧ Uva Jisas avaroepa rera voeaaro tapo disaipel vo urio iare vo Sisaria voa raga Filipai. Uva voare avapaoro voea akereva oiso, “*Apeisi oirara ragai vaisipaiveira?”*”

✧ 8:21: Mk 6:52 ✧ 8:22: Mt 11:21 ✧ 8:23: Mk 7:33 ✧ 8:26: Mt 8:4 ✧ 8:27: Jo 6:66-69

28 Uva oiso rera taviiva, “Ari oearovu oiso purapaaveira, Jon Baptais eera, osa oearovu oiso purapaave, Ilaija eera ro profetato. Ari oearovu oiso purapaaveira, Vii iravu voea iava profet irara.”

29 ✧ Oa iava voea akereva, “*Ari apeisi visii raga ragai vaisipata?*” Oa iava Pita oiso puraroepa, “Ari vii-a Kraiss ro Ropoto viigoa arureva Pauto vore.”

30 Uva voea vosireva oiso, “*Opeita eisi ragai iava oearoipa tavipatavere.*”

Ravaavira Voeapa Tavitaviroepa Ora Rera Vaaro Iava Kopiiia Jisas

(Matyu 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Va vao isivaaro iava voea siposipooro rovoroepe ora rera iava oiso, “*Oirato Oviitoaaro riroara siitokaara ourevere. Irare isivaavere taru oira vasi irara, ora pris irara voeao reipa irara, ora Reo Taisi-ia tarai irara, ora rera upoivere. Ra vo peva pie voki-ia torero vorevira.*”

32 ✧ Uva poeravira eisi voea tavirevoiva, Pita rera-ia pituoro Jisas oureva rera tape piesa oiso puraoro, “Opeita oiso purapau.”

33 Uva voeao disaipel vuraso ora poreroepa. Osa iava Pita vo rugooaro torevokopasa oiso puraroepa, “*Seten, ragai isivaaro-ia ora tovou. Vi-apau rutu rugoopaei Pauto varaarore. Ari varao ragare rugoopau oirato varaaro,*” osa puraroepa Jisas.

34 ✧ Oa iava oirara ruture keeraroepa ora disaipel irara ora rera iare. Uva voeare oiso

---

✧ 8:29: Jo 6:69, 11:27 ✧ 8:32: Jo 18:20 ✧ 8:34: Mt 10:38; Lu 14:27

puraroepa, “*Vosa ro ira vovouparo ra ragai sirova uturo, oire ra ora rera iava vaisia vara pie rovoreve. Oa iava uvuipa ra ora rerapa vavata siitoka kaereve, oiso osa vao evao parikou ragai sirova utupaoro vokiara rutu-ia.*

³⁵ Ari ro ira tootooa virivaripareve, oava eva opesiroverea tootooaro. Ari ro ira tootooaro vatereve vo oearovupa ragai vo ruipaaro sirova utupaoro ora vao iava Vearo Siposipo eera-a ira tootooaro tapo virivariavere taru.

³⁶ Aa vao-a vearoa oa ourevereve oirato vo rasio-ia, vo rara auero rutu varao vo rasio iava oureve, ovusa tootooa oaro rutu viki ragapareve?

³⁷ Uva eake vai ourevereve vorevira tootooaro-ia tavariovira?

³⁸ ✧ Ro ira ragai ariiro ora ragai siposipoaropa tapo vo oearovu osireiario-ia voeao iava riro otopa irara ora voea vuri vovou irara, irapa ita eera utupaua Oirato Oviitoaaro ariiroverea vo vokio-ia oa-ia voreraverea vo Aiteto vaarova keraria, ora voeao tapo tugoropa irara ensel irara.”

9

¹ ✧ Uva Jisas voea tavireva oiso, “*Oiraopavira visii tavipaavoi, Oearovuei visii iava oea toupai vo-ia oea kopii asavira tupaoro Pauto vo Saraaro keke rovopaivere, vo osa goruvira karekepe.*”

*Jisas Iava Varaua Sisikorevira Karekepa
(Matyu 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² ✧ Uva katai vatara vokiroputevoiva, Jisas Pita vase tapo iparoepa ora Jems ora Jon pukuia

iare riro pukui vo uva varaua rera iava ora tavarioepa.

³ Varoara tapo oara sisikoreva. Uva viapau oiso irai vo rasio iava ra oisi eisi sisikoreve osa evara varoara.

⁴ Uva Ilaija vaio ora Moses ora karekesiepa. Uva vaiterei siituepaiva ovusa Jisas tapo ora re-opasiepa.

⁵ Oa iava Pita Jisas-re oiso puraroepa, “Tisa, vo toupai vearovira. Uva igei uvuipaiei ra kepa peva vai pauio oiso, viipa okepai, ari Moses okepai, ari Ilaija okepai aue guruva keparo vai.”

⁶ Oisi-a eisi osa pura ragaroepa Pita uvare rirovira rutu uririparoepa. Oa-a eva oa iava viapau vearovira rutu reoroepa.

⁷ ✧ Uva rukuta voea ruueva, osa oavu reo guruko karekeepa rukuta sovara-ia, oa-ia oiso puraroepa Pauto, “Eera rutu ragai Oviitoaaro ira kaviko iraopaaveira rutu. Ira uvu iraopata.”

⁸ Osa iava ora vura ragapaaepa. Uva viapau oiso iravu avu vai kekepaiva, ari Jisas raga.

⁹ Uva vo osa varapaaepa pukui iava, uva Jisas voea vosipareva oiso ra viapau oearoi tavipai-vere vao iava oa kekeivoi. Ari vo raga osa Oirato Oviitoaaro tore rovorovere kopii tapi iava. Uva oisi-a eisi osa ora rera raga iava voea tavireva.

¹⁰ Uva vo tavi uvu ovoiiiva, oiso ragavira ora akepaaepa, Eake rutu-a torea vituaro porearo?

¹¹ ✧ Oa iava rera akeiva oiso puraoro, “Uva ari eakere Reo Taisi-ia tarai irara oiso purapaaveira, Ilaija ira urio rovorovere?”

12 ✧ Osa-a eisi osa iava voea tavireva oiso, “Oiraopavira ita oiso osa ragaipa irarovere Ilaija, ira auero rutu torevokoreve. Ari apeisi vo rigato oa oiso purapapeira, Ro-ia Oirato Oviitoaaro ira taru siitoka ourevere, ora rera akaipa piepaivere?”

13 Ari ita, visii tavipaavoi oiso, Ilaija ira urioroera voviri. Uva oirara oisoa ora voea raga vo ruiparoaro sirova oisoa utupaave. Eisi osa vara sirova utuaiva, opitupiturovu rutu puraiva rera-ia oiso osa Tugoropa Vuku purapai.”

*Jisas Viovokotoa Iava Tugarato Kosi Piereva
(Matyu 17:14-21; Luk 9:37-43)*

14 Oire uva vo peva evoea disaipel iare poua viropa. Uva voa riro irara rutu oirara kekeiva osa voa ora gurupaaepa voeao tapo Reo Taisi-ia tarai irara, oea disaipel irara tapo ora reopaaepa ora kaureopaoro.

15 ✧ Oa iava voea rutu Jisas kekeiva rera-ia tavetavepaoro. Uva ikauiva rerava ora reosa.

16 Uva voea disaipel akereva Jisas, “Eake-ia evoea tapo ora reopaoro voeava ora kaureopatai?”

17 Uva iravu voea iava Jisas iare urioroepa. Oa iava rerare osa puraroepa, “Tisa, ragai oviitoaaro vaaruuto ira vaaruu piepareveira vurito tugarato. Irava uriorai vii iare.

18 Ovuutarovu rutu-ia vurito tugarato rera-ia goruvira rutu pitupaoro rera-ia vikipareveira rasiuaarore. Oa iava ruiuisoara karekepapeira rera gisipoaro-ia, ora tapo vo osa ora rera iava reuriara aiopareveira. Vo osa ora rera iava varaua rutu tuukaue. Uva eva-a oare vii

voeaaro ake ragaavora disaipel. Uva viapau oiso uvuipaaerao ra rera kosi pieive tugarato.”

19 Uva Jisas vo reo uvurevoiva, voeare oiso puraroepa, *“Avoeao! Visii vao-ia visiigoa viapau oirao pie vovou vai toupai. Ovirovuro-ia vuuta uvuiparai ra visii tapo toupaa. Ora ovirovuro-ia vuuta uvuiparai ra visii ateate piepaoro ragai eisi piepata? Viovokotoava uriota eera ragai iare.”*

20 ✧ Uva rera iare rerava avaaepa. Uva Jisas vurareva tugarato, oa iava kakaeto tuutuusi pierewa. Oa iava koveroepa rasiuaaro vereverekooro ruiruisopa akutaoro.

21 Uva Jisas aitetu akereva oiso, *“Ovirovua voki oa-ia oiso tourevora?”*

22 Oa iava Jisas tavireva aitetu oiso, *“Ari ita, riroara rutu vokiara oara-ia oisi raga rovoroepea, osa rera tovopareveira tugarato eto kasiro-ia ora vo uuko oviro-ia, oiso ra rera kopii pierewe. E uvuipauei oavu avu vai purasa ra vegeivipa siraou vegei tauvasa?”*

23 ✧ Eisi osa iava oiso Jisas rera akereva, *“Eakere eisi purauei oiso, E uvuipau? Ari ita, ro ira oirao piepareve rutu, irapa uvuipa ra oaravu rutu oiraopape rerapa.”*

24 Uva aitetu rirovira gauoro oiso puraroepa, *“Ragai oirao pie iraopaaveira. Uva oiso ruiparai ra ragai vo oirao piearo vao-ia riro pieri.”*

25 Uva Jisas uvurua kekereva osa ora guru ovoiaepa. Oa iava tugaratoare oiso puraroepa, *“Vii tugarato vaaruuto uvagito, viire goruvira reoparai ra kosiu viro rera varaua iava. Ra opeita*

vorevira ita voreu rera iava varaua iare.”

²⁶ Oa iava oiveroepa tugarato kakaeto rirovira tuutuusi pieoro. Oire uva rera iava ovoivira kosi ovoiro viropa. Uva oiso paepa kopiito kakaeto. Oa iava oearovu oiso purapaaepa, “Kakaeto kopii ovoiroi.”

²⁷ Eisi osa iava Jisas rera vavaearo-ia pitureva rera tore piesa. Oa iava tore ovoiroepa rera ita.

²⁸ Uva Jisas koataparoepea osa oiso rera akepaiva disaipel, “Eake rutu vituaro iava viapau uvuipaierao tugara verapasa?”

²⁹ Uva voea tavireva, “*Viapau oiso oavu avu vai-a oa uvuipai. Ari variria raga-ia.*”

Jisas Vorevira Voea Tavireva Ita Ora Rera Vaaro Iava Kopii

(Matyu 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Oire uva evo urui kavuiva, oa iava Galili-ia puteoro avaaepa. Uva oiso rugooparoepa, Teapi vo voka-ia taraiave oearoi,

³¹ ✧ uvare rera voeaaro raga disaipel ora rera iava siposiposa ruipaparoepa. Uva voeare oiso puraroepa, “*Travu Oirato Oviitoaaro kosi pierevere oirara vavaearo iare, oiso ra rera upoive. Vosa kopiiverovere, ra torerovere ita vorevira vo pevapa voki-ia.*”

³² ✧ Uva viapau roroioepa vo siposipo-ia. Oa iava rerapa uriripaaepa rera ake arapa va iava.

Irouto-a Rutu Rovopato Oirara Rutu Iava?

(Matyu 18:1-5; Luk 9:46-48)

✧ 9:31: Mt 16:21; Mk 8:31   ✧ 9:32: Jo 12:16

³³ Uva Kapaneam-ia poua viropa. Oa iava koata ovoiroepa kepa-ia. Uva voa disaipel akepareva, *“Eake-ia ora reopatae eisi raivaaro?”*

³⁴ ✧ Uva viapau reopaaepa, uvare ora reopaoro vokapaiva vo raivaaro vao-ia oiso, Irou vai oiso rovope voeapa.

³⁵ ✧ Uva Jisas pauroepa katai tau eraore (12) keeraoro disaipel. Oa iava oiso voea tavireva, *“Vosa irai ira vovouparo ra ita ira pievira rutu ora tovoru, eera-a ira oirara rutupa kovorevere oiso osa ovoiookuto akaipato.”*

³⁶ Oa iava iravu oureva kakaeto rera tore piesa voea vuutaaro-ia. Uva rera kaverukooro rera-ia pitureva oiso puraoro voeare,

³⁷ ✧ *“Oire vosa irai tauvareve kakaetoa vai vo ragai vaisiario-ia, ira ita-a eera ira ragai tauvapare. Uva viapau oiso ragai raga, ari ro tapo ira ragai siporeva.”*

*Ro Ira Viapau Vigeiva Keriparo Ira Vigeiva Tavosivira Toupare
(Luk 9:49-50)*

³⁸ ✧ Uva Jon rera tavireva oiso puraoro, *“Tisa, iravu kekeiovora ira vuri tugararo kosi pieparevorao vii vaisiario-ia. Uva rerare ko-ruierao uvare viapau oiso vigei iava rera-a.”*

³⁹ Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, *“Opeita rerare korupata. Vosa irai vao ravoto kovo pura-pareve vo ragai vaisiario sovara-ia, oire ra viapau rutu oiso ra ragai takaupareve.”*

⁴⁰ Ari ro ira viapau vigeiva keriparo, ira-a eera vigeiva tavosivira toupare.

✧ **9:34:** Lu 22:24   ✧ **9:35:** Mt 20:26-27   ✧ **9:37:** Jo 12:44, 13:20

✧ **9:38:** Nam 11:27-29

41 ✧ Oiraopavira visii tavipaavoi. Vosa irouto voeao iava ragai voeaaro iravivu vatereve uukoa vai rera ukaio piepaoro, aue iava uvare ragai vaisiario-ia Krai kovopareveira ira vo vorio ou iraoreverea taru Pauto ruvara-ia.

Vo Kokara Toupai Auere Vuri Vovou Purapasa (Matyu 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 “Vosa iroutoa vai vo kakaeo kove piereve ragai-ia kavusa okakaea ragai oirao piepaiveira, uva ita vearopai vosa oiso vo vovou purasa aueparo, oire voea rutu rera-ia rirova vai aveke vai kotoive iriai tuoro rera okoearo-ia rera roko piesa riku rovu-ia.

43 ✧ Ari vosa vii iava vavaea raga vii kove pieve vore vuria, oire vo vavae tokori. Oa iava vearopai ra vava avau vao katai vavaea vore uva tootooa viapau opesipape. Oa iava viapau oiso avauverea vore opesipa tapi eto kasi-ia vo vavaerei rutuva.

44 [Vo uva aviko kare viapau opesipaave va-raura aiopaoro, ora viapau rokopaive eto kasi voava.]

45 Ari vosa vii iava kokoto vii kove pieve vuria purasa, ra va poturi. Oa iava vearopai ra katai kokotova avau vore uva tootooa viapau opesipape. Oa iava viapau vii vikiiverea vore opesipa tapi vo eto kasi-ia.

46 [Vo uva aviko kare viapau opesipaave va-raura aiopaoro, ora viapau rokopaive eto kasi voava.]

47 Ari vosa iravu vii iava osireito vii kove piereve vuria purasa, oire vearopai ra rera tateri. Oa iava vearopai ra kataitoava koatau vo Pauto

vo Saraaro sovara-ia. Oa iava viapau vii viki-iverea vore opesipa tapi eto kasi-ia.

48 ✧ Vo uva aviko kare viapau opesipaave va-raura aiopaoro, ora viapau rokopaive eto kasi voava.

49 ✧ *“Oire uva oirara rutu ruuverea eto kasi oiso osa aioara ruupaiveira avakara vara vearo piepaoro.*

50 ✧ Vearoa rutu avaka aioara vearo piepa. Ari vosa opesipe sipeia va iava, ra apeisi ragavira vorevira va sipei pieta ita. Oire oisi ita toupata visii vao-ia oiso osa avaka sipei vuutaaro. Osa ragavira ora vovou oavisii tokita kavevira visii rutu vearoa puraoro oiso osa avaka (sol).”

10

Jisas Sipošiporeva Aue Iava Ora Oupa Pitupitu (Matyu 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Jisas vo uruio kavuoro avaroepa Judia taere iare. Oa iava uukova Jodan-ia iviroeva. Uva riro irara vorevira voreaepa rera iare, oa iava voea rutu sipošiporeva, uvare rera vo pitupituaroa oirara rutu sipošiposa.

² Uva Farisi-pa irara urioaepa rera-ia kokarasa oiso puraoro, “E vearopai oiso-ia vao-ia Reo Taisi, vosa iravu vatuava vaiaro kavu ovoireve?”

³ Oire uva voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “Ari aa vo reo goru reo vatereva Moses visiipa?”

4 ✧ Oa iava rera aatoiva oiso puraoro, “Moses oiso puraroepa, Uvuipei vosa riakova kavuoro oavu rigatoreve reo ovoi, ra va-ia oira sigureve.”

5 Oa iava Jisas oiso voea tavireva, “*Ari ita, riro kaureo vovou irara visii, oa iava vo taisi vao reo taisi rigatoreva.*

6 ✧ Ari ita, vo rasito rovo oaro-ia, uva Pauto oirato purareva ora riakova.

7 ✧ *‘Oire vearopai vosa viovokoto aitetoarei kavureve riako ouoro.*

8 *Ra kataivira rutu toupaooro vo tou-ia kataiua varaua purasi.’*

Osa-a eisi osa iava viapau oiso toupasi vaiterei, ari oiso piesivoi kataiua-ia varaua toupasivoi.

9 Vosa vaitereo aiterea pitu pierereve Pauto vaiterei aivaro pieoro, uva viapau irai uvuipa ra vaiterei vorevira sikareve.”

10 Uva vorevira koataaepa kepa sovara-ia ita. Oire uva voa disaipel rera akeiva vo reo iava.

11 ✧ Uva voea tavireva oiso, “*Ro ira riakova oaro kavu ovoireve iriavu raga ousa, uva va-a eva oa-ia otopa pitu purare iriavuva ita.*

12 Ora vosa iriavu riakova oirato kavu ovoieieve iravu ousa, eva-a oa-ia rerava otopa pitupitu purapaevoi.”

*Jisas Kakae Vure Viraakoreva
(Matyu 19:13-15; Luk 18:15-17)*

13 Uva vao isivaaro iava kakae vureva urioaepa oiso ra voea-ia pitureve. Uva disaipel irara voeare korupaaepa.

✧ 10:4: Diu 24:1-4 ✧ 10:6: Jen 1:27, 5:2 ✧ 10:7: Jen 2:24; 1 Ko 6:16 ✧ 10:11: Ro 7:3

14 Oa iava Jisas voea kekeoro kasipuroepa. Uva oiso puraroepa, “*Voea eakata oea kakae vure sipopai ragai iare. Opeita voeare korupata. Pauto vo Saraaro-a vao oa toupaivoi voeapa oiso osa voeao kakae vure.*”

15 ✧ Oiraopavira rutu visii tavipaavoi, vosa irouto viapau oiso vo ruipaaro toupai ve osa ro kakaeto ira vaopa ruipaparoveira Pauto vo Saraaro, oire uva rera-a eera *ira viapau uvuipa oiso ra Pauto vo Saraaro sovara-ia toupave.*”

16 ✧ Oa iava kakae vure oureva voea kaverukooro. Uva voea viraakosa voea rutu-ia vavaeareiaro tovoreva.

*Viovokoto Iava Ro Riro Kotokoto Guruto
(Matyu 19:16-30; Luk 18:18-30)*

17 ✧ Vo osa Jisas voka rovopareva vo raivaaro uva iravu rera iare ikaureva. Uva rekuoro rerare oiso puraroepa, “Tisa Vearoto. Eake vai puraa, ra Tootoo Ovoi oua?”

18 Uva Jisas rera akereva oiso, “*Apeisi iava ragai vaisipari oiso, Vearoto? Asi viapau irai ei vearotoa vai. Ari kataitoa raga Pauto Vearotoa rutu.*”

19 ✧ Taraipau vao-ia Reo Taisi Pauto vaaro oa oiso purapai,

‘Opeita otopau, opeita oira upopau, opeita kavirupau, opeita oearovu iava kuuvupau, opeita oearovu keakeapari orekerovu karutupaoro, ora aiteara vai o ora aakoarapa avivikepau.’ ”

✧ **10:15:** Mt 18:3; 1 Pi 2:2   ✧ **10:16:** Mk 9:36   ✧ **10:17:** Lu 10:25

✧ **10:19:** Eks 20:12-16; Diu 5:16-20

²⁰ Uva oiso Jisas tavireva, “Tisa, easi varao rutu oisoa tokipaa vova rovoaro osa kakaevira oisoa toupaa.”

²¹ Oa iava Jisas rera-ia vurareva rerapa sir-aoro. Uva rerare oiso puraroepa, “*Ari ita, vosa vearo vovou rutu purasa auepau, oire auero rutu-ia vii varaaro vori rovou vara-ia moni ouoro apota irarapa oarai vatesa. Eva-a oa iava uvuipau ra vearoa ouriverea vo vuvuiua. Oire ra uriou ragai sirova utuoro.*”

²² Uva vo reo-a vao oa-ia rera tavaka piereva. Oa iava rerare vovouisi vavataepa. Osa iava avaroepa, uvare riro vori guruto-a.

²³ Uva Jisas voeava vurapaoro ora poreroepa rera voeaaro disaipel tavisia oiso, “*Ari ita, vavagisipapeira rutu voeaopa riro kotokoto guru irara vore ora kiusa Pauto vo Saraaro sovara iare.*”

²⁴ ✧ Uva disaipel irara vo reo iava rera-ia tave-tave iraopaiva. Oa iava Jisas oiso voeare puraroepa, “*Kakae vure oaa oirara. Vavagisipai rutu voeaopa oea moni raga-ia rugorugoopaaveira vore koatapasa Pauto vo Saraaro-ia.*”

²⁵ Ari ita, vavagisipai vao tavaatoa iava vo rito vosa rirova vai vo kare *iava kamel kare iriai voa koatasa auepao. Ari ita, uva oisi rutu rirovira vavagisi iraopai ropa riro vori guruto vore koatapasa Pauto vo Saraaro-ia.*”

²⁶ Uva tave-tave iraopaive rera-ia. Oa iava oiso puraaepa rerare, “Uva apeisi-a. Iroutoa vai-a ira uvuipa Tootoo Ovoi ousa?”

²⁷ ✧ Oa iava Jisas voeava vurapareva tuupavira.

Uva oiso puraroepa, “*Viapau uvuipa oirato, ari Pautoa raga uvuiparoi irai oisiri avu pierevora, rera vo Saraaro iare koataro.*”

²⁸ Uva Pita rerare oiso puraroepa, “Ari ita, igei auero oaio rutu kavuiovora vii sirova utupasa.”

²⁹ Uva Jisas rera vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “*Oiraopavira rutu visii tavipaavoi oiso, Viapau irai oaravu avu vaiaro rutu kavupare. Ari ita, vosa oiso-ia irai vara rutu kavureve oiso, kepa-a vao, ari araoko irara, ari taataa riako, ora aitetoarei ora aakova, ora kakae vure oaro, ora rasiara oaro rutu vo ragai tauvasa utuoro aue-ia tapo Vearo Siposipo,*

³⁰ rera-a eera ira riroara pute pievira rutu ourevere kepaara, ora araoko irara ora taataa riako, ora aite *irara, ora rasiara oaro rutu, ora varao sirova tapo tavakaara vo voki-ia uva utupaua taru Tootoo Ovoi oupareverea.*

³¹ Ari ita, uva voearo oea visii sirova oisoa utupaave, evoea oea visiipa iraaeverea vo Pauto vo Saraaro sovara iare. Ovusa voeao oea visiipa oisoa irapaave, oea taru visii sirova utuaverea.”

*Voea Ita Tavireva Ora Rera Vaaro Iava Kopiiia
Vo Peva Pievira Jisas*

(Matyu 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² ✧ Uva vokapaoro raivaaro ipapaaepa Jerusalem iare vo osa Jisas voeapa iraparoepa. Oa iava rirovira tavetave iraopaiva disaipel irara, vo osa oearovu uriripaaepa oea tapo rera sirova utupaaepa. Oa iava rera voeaaro ragapa

---

✧ **10:32:** Mk 8:31, 9:31; Lu 9:22

disaipel rovoroepe siposipooro varao iava oara karekepape utupaua rera-ia.

³³ Uva oiso puraroepa, “*Uvuta! Ipaviei vore Jerusalem-ia. Uva voea ragai-a vao Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto tovopaivere reipa irara vavaearo-ia pris irara ora voeao Reo Taisi-ia tarai irara. Oea reo ovoi puraivere oiso, Rera kopii pieta. Oa iava voeaopa ragai kosi pieivere osararovu iava voea.*

³⁴ ✧ Ra ragai akaipa piepaive, ora ragai-ia ruipaave, ora ragai ragipaive, ora ragai upoive. Oire vosa vo peva voki puteve, ra toreravere vorevira.”

*Vaitereo Vo Ruipaaro Iava Jems Vaio Ora Jon
(Matyu 20:20-28)*

³⁵ Uva Sebedi oviitoareiaro Jems araorei ora Jon uriosiepa oiso purasa, “Tisa, vaopa ruipapaveiei ra va purari vegeipa oa arepave vii ruvara-ia.”

³⁶ Oa iava oiso vaiterei akereva, “*Eake-a vao oapa ruipapasiei ra va puraa veipa?*”

³⁷ ✧ Uva oiso purasiepa, “Vegeipa vase ra irai pauro vo oirapapa varata oara-ia, osa irai vo koike varata oara-ia vovio uva tokipauveira turaropaoro vii vo goruaro-ia.”

³⁸ ✧ Uva Jisas oiso puraroepa vaitereire ovoovovira, “*Viapau taraipasiei vao-ia oare arepasi. E uvuipasiei ra tavakao ousi oa oupaa o-ia ukaiooro kap iria agasipaoi aue iava siitoka? E uvuipasiei ra koatasi vo tavakao-ia oa-ia koataparai?*”

✧ **10:34:** Mt 26:67, 27:30; Mk 14:65 ✧ **10:37:** Mt 19:28 ✧ **10:38:** Jo 18:11

39 ✧ Oa iava oiso purasiēpa, “Uvuipeveiei.” Uva Jisas oiso puraroēpa, “*O ita. Ukaiosivere o-ia iria-ia ukaioparai. Ora vo tavakao-ia tapo koatasivere oa-ia koataparai.*”

40 Uva viapau oiso ragai vaaro-a ra vei pau piea vareia-ia oiso, iravu oirapapa varata iava, osa iravu koike varata iava. Ari Pauto auearo-a ira aitereivu reesirevora, oa iva tavukiarei vatatoporevora vaitereipa.”

41 Oire vosa katai tau disaipel va iava vao uvuiva, uva kasipuaēpa vaitereire Jems araorei ora Jon.

42 Uva Jisas keeraroēpa voeareire oiso pu-raoro, “*Taraiptai voeao-ia ratau tou irara oea vo kovoaro oiso toupaveira, Oearovu oirara tokipasa. Oea ora rei vaisi piepaaveira voeare. Ora voea iava oearovu riro goruva toupaveira oea oirarapa kovo vatepaaveira.*”

43 ✧ Ari visii viapau oisi eisi toupatavere osa evoea. Ari ro ira ruipaparo oiso ra rera raga ora rei piero visiire, eera-a ira taru visii tauvapaoro kovorevere.

44 Ari ro ira iraparo visiipa, eera-a kovopato oavisii vo utupaua.

45 Oiso rutu osa urioraera vore. Uva viapau oiso kovopa irara vai ousa ora ragaipa, ari kovoa purapasa oevu tauvapaoro. Ora vaore tapo ragai vo tootoaro vatepasa voea rutupa oirara voea vorevira voripaoro vuri vovou sovara iava.”

*Voositoa Batimias Ira Vura Piereva Jisas
(Matyu 20:29-34; Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Va isivaaro iava Jeriko-ia poua viropa. Oire vo osa vo uruio kavureva disaipel irara tapo, ora oearovu riro irara, uva iravu voosito Batimias ro oviitoaaro Timias ira raivaaro pauroepa arepaoro.

⁴⁷ ✧ Uva Jisas ro vova Nasaret ira iava uvureva. Oa iava rerare keeraroepa oiso purapaoro, “Jisas Devit Oviitoaaro. Ragaipa siraou.”

⁴⁸ Oa iava riro irara rerare reopaaepa oiso purapaoro, “Auoro, ora tape pieu,” osa keeraroepa ita rirovira rutu. Uva oiso puraroepa ita, “Vii Devit Oviitoaaro. Ragaivipa siraou.”

⁴⁹ Oa iava Jisas voka tuuke pierева oiso puraro, “*Rerare keerata.*” Uva rerare keeraaepa voosito oiso, “Toreu, ra roruri, uvare viire keerapa.”

⁵⁰ Osa iava varo rakuraku veraoro tokaoro toreroepa Jisas iare uriooro.

⁵¹ ✧ Oa iava Jisas rera akereva oiso, “*Eake vaipa ruipapau ra oai puraa viipa?*” Uva oiso puraroepa, “Tisa, ragaivi vura pieri vorevira.”

⁵² ✧ Uva Jisas rera tavireva, “*Ora poreu ra avau. Aue iava uvare vii raga vaaro oirao piea vii vorevira ravotovira porete pie ovoivoi.*” Oa iava vearovira vura ovoirevoiva, Jisas sirova utu ovoiroepa raivaaro.

11

*Jisas Turarovira Koataroepa Jerusalem-ia
(Matyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)*

¹ ✧ Uva tutuu pieiva vokapaoro Jerusalem iare.

✧ **10:47:** Mt 9:27   ✧ **10:51:** Jo 20:16   ✧ **10:52:** Mt 9:22; Lu 7:50, 8:48, 17:19   ✧ **11:1:** Mt 21:17

Oa iava Betfasi urui-ia poua viropa ora Betani-ia vo uva Oliv Kovo Pukui toupaveira. Oa iava Jisas voava aitereivu arureva voea iava voeao katai tau erao (12) disaipel.

² Uva oiso vaiterei tavireva, “*Vavo oiso avasi vavo uruio-ia. Vosa karesi virovere voa, ra gareva vai kekesi donki iria tuu iro riarā-ia toupaveoi, o iria-ia viapau irai vokapareva uvare koruova. Ra oira karusi, ra oira ivupaoro uriosi.*

³ Vosa irai vei akepareve oiso, Eakere purapasi? Ra rera tavisī oiso, Iria-ia Turaro vo kovoaroei. Iria vore pierevere rara.”

⁴ Oa iava avasiepa. Uva oira donki kekesiva kakaeva osa tuu iro-ia toupavea kepa rataoaro riarā-ia vo raivaaro. Oire uva oira karusiva.

⁵ Vo ovusa oevu voa tupaoro vaiterei akepaiva oiso, “Eakere eira donki karupasi?”

⁶ Uva voea tavisiva oiso osa Jisas vaiterei tavireva. Osa iava vaiterei iava vaseiva vorevira.

⁷ Oa iava oirava voriesiepa donki vore Jisas. Oa iava oira ivara-ia varoara tovoiva varao oara-ia pauroepa.

⁸ Uva vo voki-a vao oa-ia riro irara rutu varoara oaive-ia urupaiva raiva-ia, osa oearovu evaora tosipaiva vegoaro vara tovopasa raivaaro rera-ia rorupaoro.

⁹ ✧ Oire uva oearovu irapaaepa osa oearovu ita utupaaepa. Oearea rutu rerava rorupaoro kaku piepaiva oiso purapaoro,

“Hosana! Vigei Kae Pietoaaro! ‘Pauto ira vi-
raakopare ro-ia ira uriopa vo Turaro Pauto
goruaro sovā-ia.’

✧ 11:9: Sam 118:26

¹⁰ Rera-ia vuurapa vaisi purape, eera ira turarovere oiso rutu osa Devit ro vigei aautoaaro ira turaroroepa. Vuurapa vaisi purape Pautoa-ia, Reitoa rutu. Hosana vore viara-ia Pauto!”

¹¹ Uva Jisas karero viropa vo Jerusalem. Uva voa koataroepa Rovopa Kepa-ia Tugoropa Kepa Tempel. Uva voa orekerovu rutu vuravurareva. Oa iava vorevira Betani iare katai tau erao (12) disaipel tapo kareroepa, uvare ravireo rokosa aueroepa.

*Fik Ova Vao Oapa Kasipuroepa Jisas
(Matyu 21:18-19)*

¹² ✧ Oa iava vokiaepa Betani iava voreoro. Uva vo voka-a vao oa-ia ogoeroepa.

¹³ Uva oevavu fik ova evaova kekereva tauaivi, riro guruva ova rutu. Oa iava vo eva iare uri-oroepa oiso ra voava kueara vai oureve. Uva vo evao-ia pou virooro kasikasiroepa vura ragaoro, oiso ra kuea vai kekereve osa guruvara raga oisoa voa toupaiive. Aue iava uvare kuepa vuuta-ia viapau tuguraaepa.

¹⁴ Oa iava Jisas vo evare oiso puraroepa, “*Viapau irai vii kuearo aiopareverea vokiara rutu-ia.*” Vo osa rera voeaaro disaipel rera uvuiva.

*Orekerovu Vuriara Sigureva Jisas Tempel Iava
(Matyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)*

¹⁵ Uva urioaepa vore Jerusalem-ia Tempel-ia koatasa. Uva oevavu oirara sigureva osa uupaaepa voa orekerovu-ia ora tuutuupaoro vo Tugoropa Kepa sovara-ia. Uva tebolara petopetoreva voeare oea ora tuutuupaaepa aue-ia moni, ora

---

✧ **11:12:** Lu 13:6-9

paupara oaive voeao oea kurue kare-ia ora tuu-tuupaaepa.

16 Uva voeare korukoruoro rutu goruvira oiso puraroepa, “*Viapau rutu oiso ra ora visii varaarova oapara oavisii vo Tugoropa Kepa sovara-ia ora putepata.*”

17 ✧ Uva va isivaaro iava voea siposiporeva oiso puraoro voeare, “*Tugoropa Vuku oiso pura-papeira, ‘Ragai vo Kepaaro-a vao oa oiso vaisipaiveira, Variripa Kepa.’ Ari visii vo kepao oiso piepata, vataupa tapi kavirupa irara vaaro.*”

18 ✧ Uva voeao pris reipa irara ora voeao Reo Taisi-ia tarai irara oea vo reo uvuiva. Oa iava raiva taraapaaepa oiso ra rera upoive. Aue iava uvare rera uriripaiva, uvare oearovu rutu tavetavepaiva rera vo siposipoaro-ia.

19 Oire vo osa vokiariovepa voeare, oa iava kosia viropa voava vo riro uruia-ia.

Fik Ova Iava Vao Raverave Ova Vao Oare Reoroepa Jisas

(Matyu 21:20-22)

20 ✧ Oire uva vokipaua avaaepa. Uva voa avapaoro fik ova kekeoro puteva osa raveravepa vo eva vavurupaaro tapo.

21 Oa iava Pita Jisas vo reoaro rugoooro oiso puraroepa, “Tisa. Vao kekeri fik ova oevare ovoieivira reouerao. Oa iava erakoerao.”

22 Oa iava Jisas rera vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “*Pautoa-ia oirao pie vovouro oavisii tovota.*”

✧ 11:17: Ais 56:7; Jer 7:11   ✧ 11:18: Mt 21:46, 7:28   ✧ 11:20: Mt 21:19

23 ✧ Oiraopavira rutu visii tavipaa, Vosa oirao pie vovou rutu purapata vakuvaku asavira, oire ra vaore pukuia oiso purata, Toreu ra ora vikiu eisi avakava. Oire ra oisi pieive, vo rara evo reo oirao piepata rutu.

24 ✧ Osa-a eisi osa iava visii tavipaa oiso, Vosa variripata orekerovure arepaoro, oire ra vara oirao piepata, ra vara oupata.

25 ✧ *“Oire vosa torepata variripasa, ari vosa iravuva ora aveaveu, oire va eaka pie roвори. Oisore ra vii vaaro vuri vovou verareve Aite oavisii ro vova vuvuiua.*

26 [Ari ita, vosa viapau oiso iravu iava viapau oiso vuri oaro vera roвори, ra viapau vii Aitearo vii iava vuri oara verareve ro ira vuvuiua-ia toupaveira.]”

*Oeavu Jisas Akepaiva Rera Vaarore Reesia
(Matyu 21:23-27; Luk 20:1-8)*

27 Uva va vao isivaaro iava voreaepa Jerusalem iare. Uva voa Tempel sovava-ia vokapaoro urioaepa Jisas iare voeao Reo Taisi-ia tarai irara, ora pris reipa irara, ora oira vasi irara.

28 Oa iava oiso rera akeiva, “Eake reesi-a vao vii vaaro oa iava vo kovo purapari? Irou vii vateva vo reesi?”

29 Oire uva Jisas voeare oiso puraroepa, *“Visii akea ra ragaipa vo reo vituaro pukota. Ra visii tavia ita vo reesi iava oa-ia varao purapaa.*

30 Oire e baptaisa vao Jon oa puraparevora, ovuva vo reesia oa urioera Pauto ruvara-ia, eke vova oiratoa raga? Oire ita ragai tavita.”

31 Uva ora rugorugoo piepaaepa oiso, Apeisi avu purapaviei. Vosa oiso puravio, Vova Pauto, ra oiso purarovere, Uva apeisi viapau va oirao piepata?

32 ✧ Ari vosa oiso puravio, Oirato vaaro. Uva ora voea ragapa uriripaaepa, uvare voea rutu oirara oisi taraipaaepa oiso, Rera-a ro profetatoa rutu.

33 Oa iava oiso purapaaepa, “Viapau taraipaiei.”

Uva Jisas voea tavireva oiso, *“Ragai tapo ita, viapau oiso ra visii tavia vo reesi iava oa-ia vo kovo purapaavora.”*

12

Ovoovo Reo Wain Kovo Iava Ora Vo Kovo Tokipa Irara Iava Tapo

(Matyu 21:33-46; Luk 20:9-19)

1 ✧ Uva rovoroepea voeapa siposipopaoro aue-ia ovoovo reoro oiso, *“Iravu wain kovo paureva. Uva vo kovo rirore kasura purareva. Oa iava rikui tekareva auepa pigipava masin gerep. Uva voa kepa paureva uutupa kepa vo kovo-ia. Uva oeavu kovopa irara tavireva auere ra vo kovo tokipaive moni oupaoro ora rerapa. Oire uva va-a vao oa iava avaroepea otaerevu iare uvavu.*

2 Uva oivavu-ia iravu kovopato rera reraaro siporeva, oiso ra kovoa iava kuearoa vai oureve voea ruvara-ia vo kovo tokipa irara.

3 Oa iava rera rauiva. Uva rera ragipaivoiva, viapavira rera siguiva vorevira.

⁴ Oire uva iravu ita ava piereva ita. Oa iava rera kukuearo gagoagoiva rera tapatapaoro. Uva rera vuri pieiva.

⁵ Oa iava iravu ita arureva ita. Osa iava rera kopii pie ovoiiva. Uva oisi raga oisoa piepaive oiso oearovu oisoa raga ragapaive, ari oearovu oisoa kopii pie ovoipaive.

⁶ Uva kataitoaviei ira toupare rera oviitoaaro, ira oisoa kavikopareve rutu. Oa iava ovoikuvira rera utu piereva ita *voea iare oiso rugoopaoro, Ira vai-ia taru gisipoaro uvuivere oviitoa oaa.*

⁷ Oa iava oiso ora reoaepa voea voeao oea oisoa kovia tokipaive, Rera ro-ia reito oviitoaaro rutu. Irare ra rera upope. Ra rera vaaro ouoro vo kovo vao tokipe ora vigeipa.

⁸ Oa iava rera rauiva rera kopii pie ovoisa. Oire wain kovo sovara iava vo kopii kosi pieiva.”

⁹ Uva vo reo-a vao ovoovo reoa oa iava oiso akereva Jisas, *“Uva eake vai purarevere ro ira vo kovoaro-a vao-ia wain kovo? Oire uva ro ira uriorovere voeao vo kovo tokipa irara opesi piesa voea rutu kopii pieoro. Oire ra ita oevu raga ita tovo piereve vo kovo tokipasa ita.*

¹⁰ ✧ E viapau vo reo vieitavora Tugoropa Vuku-ia oiso,

‘O-ia aveke iria veraiva voeao kepa paupa irara oira-ia kepa pau arapa, eira rutu ita avekeva rovpava rutu kukuuvu tuuta.

¹¹ Easi, vo kovo purareva Turaro, oa vigei osireiario-ia ravotovira toupaveira?”

¹² Uva oiso ruiapa ragapaaepa ra Jisas ouive rera kortusa voeao reipa irara Jiu iava. Ari

---

✧ **12:10:** Sam 118:22-23; Ap 4:11; 1 Pi 2:7

ita, oevu ragapa oirara uriripaaepa, uvare oiso taraipaaepa, Asi vao ovoovo reo vigei togapare vo-ia. Uva rera kavuoro avaaepa.

*Jisas Akeiva Takis Moni Iava
(Matyu 22:15-22; Luk 20:20-26)*

13 ✧ Uva va-a vao oa iava oevu Farisi ora voeao tapo King Herot tauvapa irara oea sipoiva rera iare oiso ra ora rera oaiaro-ia ora rera raga ora kove piero.

14 Uva evoearei rutu urioaepa. Oa iava rerare oiso puraaepa, “Tisa, taraipaiei vii-ia, uvare vii-a oiraopa reotoa rutu. Ari vaeavira rutu voea rutu siposipopari vo Pauto vo pitupituario iava. Oire uva apeisi-a? E torevokopai ra Sisa-pa takisvio moni vateoro, eke viapau?”

15 Ari ita, tarai ovoiroepa voea vo kuuvuario-ia. Uva voea akereva, “*Eakere ragai-ia kokarapatai? Oire ragai vateta moni isi vai ra aisi eveia.*”

16 Uva aisivu vateiva. Uva voea akereva oiso, “*E irou puaaro-a vao-ia vo kiro-ia?*” Uva rera taviiva, “Ari Sisa.”

17 ✧ Oire va iava oiso puraroepa, “*Vosa Sisa varaaro, oire Sisa-pa vara vateta. Ari vosa Pauto varaaro, oire Pautoa-pa vara kare pie iraota.*” Oa iava vo reo iava rirovira rutu rugorugoo iraopaaepa.

*Jisas Akeiva Oiratoa Iava Ro Ira Kopiuro Ra
Vorevira Torero
(Matyu 22:23-33; Luk 20:27-40)*

✧ 12:13: Mk 3:6; Lu 11:54   ✧ 12:17: Ro 13:7

18 Uva Sadyusi-pa irara urioaepa rera iare voeao oea oisoa viapau kopiia torearo iava oirao piepaive. Oa iava oiso rera akeiva,

19 ✧ “Tisa, Moses oiso igeipa rigatoroepa, Vosa irai araokotoa vaiaro kopiio, vo osa riakovaaro toupaveve kakae pura asavira raga. Ra ita araokoto oira oureve rerapa ro kopiito oira-ia kakaeto purasa.

20 Uva erao vatara oaraovu oea oisoa toupaveve. Oea iava avaioto riakoparoepa. Oa iava oira arova kopiioepa osa viapau kakaetoa vai.

21 Uva ro kikooto oira ita oureva. Uva kopiioepa ita, osa ita viapau kakaetoa vai. Uva peva piepato oisi raga pie ragareva ita.

22 Uva oisi raga piepaoro oira arova opesiaepa vo arao rutu erao vatara, osa viapau kakaetoa vai kavaupaive. Uva utupau vo arao isivaaro iava kopii ovoioipa.

23 Oire uva vo yokio-ia oa-ia oirara rutu torearo vova kopiia-ia, uva irouto vo arao iava oira ourevere? Uvare voea voeao erao vatara rutu oea oira ouiva.”

24 Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “*Rugorugooara oavisii pirovira avapai. Aue iava uvare viapau taraipatai aue-ia Tugoropa Vuku vo rigatoaro ora goruaro Pauto.*

25 ✧ Vo kopiia iava torea-ia viapau oiso riako ou vai, uvare viapau ora oupaavere. Viapau. Ari oisi rutu oiso toupavere osa enselpa irara vo vuvuiua-ia.

26 ✧ “*Oire ari voeao-ia kopii irara vosa torearo vorevira, uva viapau voea iava vieipataera*

vo siposipo-ia oa-ia gare kairi evaoa rovaepa. Osiposipo-ia Moses tavireva Pauto oiso, 'Ragai-a Pautoaaro Ebrahim, ora Pautoaaro Aisak, ora Pautoaaro Jekop?'

27 Oire vo Pauto vo rugorugooaro vuraaro-ia voeao tootoovira toupai oea kopiiiepa. Oa-a vao oa iava oiso puraroepa, Ragai Pauto oaive voeao oea tootoopai. Ari rugorugooara oavisii viapau oiso torevokopai.”

*Rovopa Rutu Reo Taisi
(Matyu 22:34-40)*

28 Oire uva iravu urioroepa Reo Taisi iava siposipopato voea uvusa osa ora akepaiepa. Uva Jisas vo reoaro eveireva osa voea vo reoroaro pukopareva. Osa iava rera akereva oiso, “Aa vao-a rovopa rutu Reo Taisiro rutupa?”

29 ✧ Oa iava Jisas rera vo reoaro pukoreva oiso puraoro, “*Vao-ia rovopa rutu Reo Taisi oa oiso purapapeira,*

‘Isrel-pa irara uvuta. Ro-ia Turaro Pauto oavi, rera raga ira turaroparoveira.

30 *Ira-ia sopaura oavisii rutu tovota, ora rugorugooara oavisii rutu, ora taraiara oavisii rutu, ora goruara oavisii rutu.’*

31 ✧ *Ari erao piepa vao-ia oiso,*

‘Voeaopa oea vii ruvara iavi toupaveira siraopau rutu, oiso rutu osa ora viipa siraopaveira.’

Viapau oiso oarai Reo Taisiro vai vareo-ia putepaiveira.”

³² Uva Reo Taisi-ia taraito rera tavireva, “Oiraopavira Tisa. Ari kataitōa raga Turaro Pauto. Uva viapau irāiei turaro vai oiso osa ro-ia.

³³ ✧ Uva vosa rera-ia vii iava sopāua rutu tovorī, ora rugorugooara rutu, ora vii vaaro gorua rutu, ora vao tapo-ia oiso ra irāvupa siraopau oiso osa ora viipa siraopauveira, oire uva vara-a varao oara koroupa pitupitu-ia putepaiveira, opitupitua-ia oisoa koroupa kare riipu piepaiveira.”

³⁴ Uva Jisas rera-ia tarairoepa uvare vearovira rera vo reoaro pukopareva. Oa iava rera tavireva oiso, “*Viapau oiso tauaipāuei Pauto vo Saraaropa.*”

Osa-a eisi osa iava voea rutu uriripāeapa Jisas ake arapa vorevira.

*Vo Devit Oviitoaaro Iava Akea Toupai
(Matyu 22:41-46; Luk 20:41-44)*

³⁵ Vo osa Jisas siposiporeva Tugoropa Kepa-ia Tempel, uva oiso puraroepa, “*Easi eake iava Reo Taisi-ia tarai irara oiso purapāai, Asi Krai Devit aaotoaaro ro vo rasio raga iava.*

³⁶ ✧ Aue iava ita uvare rera raga Devit vatereva Tugoropato Uraurato vo rugoo oa iava oiso puraroepa,

Turaro Pauto ira oiso puraroepa rora ragai Turaroaro, Pauu vo oirapapa varata vao-ia vo vuutaore tuepaoro oa-ia vii voeaaro keripa irara tovoaverea vii kokotoaro reoaro, vo rara voea-ia puteri.’

37 ✧ *Ari ita, Devit raga ira turarovira Krais vaisireva. Uva apeisi-a, Krais rera aaotoaaro Devit ira Devit sirova kavauroepa?” Uva riro uvuru rera vo rearo roruvira uvuiva.*

*Reo Taisi-ia Tarai Irara Vo Pitupituroaro
(Matyu 23:1-36; Luk 11:37-54, 20:45-47)*

38 ✧ *Uva voea siposipopaoro voea tavireva oiso, “Ora vatatopopata evoeapa Reo Taisi-ia tarai irara oea vearopara-ia kuvupaai kuvupara varoara, ora oiso uvare vaopa tapo ruipapaaveira, oiso ra oearovu oirara voeapa ora avivikepaoro oiso pu-rapaave, Vearo voki voeare vo aivaropa tapi.*

39 *Ora oiso tapo osa varaopa ruipapaaveira rovo para paupara varao Reo Taisi Uvupa Keparo sovara-ia touara. Ora varaopa tapo vasivasi tapiro roro pie visivi vo vureipa vokiro-ia.*

40 *Evoea oea auero ou ragapaaveira raroe riako varaaro, ra kuuvuvira riro kaekaepavira variripaaveira ita. Evoea ita oea riroa siitoka ouiverea. Va-a eva vuri oaive voriaro oearovu rutu varaaro-ia oara putepaverea rutu.”*

*Raroeva Sirao Vatea Moni isi Vikieva
(Luk 21:1-4)*

41 ✧ *Uva ipa pie visivi pauroepa Jisas vo moni oupa tapi. Uva voea siituepareva osa moni vikipaaepa voa. Uva voeao riro moni irara oea tapo riro para moniara vikipaiva.*

42 *Osa-a eisi osa iriavu urioopa raroeva apotavavi. Uva aisireivivu vikieva moni isirei*

gare isireivi bokis iare. Uva ora takuvuepa, uva aue raga-ia uvuipaepa katai tau toea (10t).

⁴³ ✧ Uva disaipel irarare keeraroepa ora rera iare. Oa iava voea tavireva oiso, *“Oiraopavira rutu vikioi apotavavi ita voeao-ia puteoro oea riropa moni vikipai.*

⁴⁴ Ari ita, voea rutu vikiae riroara iava ita, osa oiravi ita iria ora oira iava sopaua rutu tapo vikievo oa-ia oearovu rutu-ia puteevoi.”

13

*Jisas Voea Ravaavira Tavitavireva Tugoropa
Kepa Tempel Opesiaro Iava*

(Matyu 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Uva kosiro viropa vova Tempel, osa iravu voea iava disaipel rerare oiso puraroepa, “Tisa kekeri. Vearopara-ia avekeara ora vearo keparo-ia.”

² ✧ Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “O ita, oara kekepata riropa keparo. Ari viapau iriai aveke vai eakave iriai ivara-ia aveke vai osa toupave. Oara rutu evara kururu piroverea koveoro.”

*Vo Siitoka Rovoaro Iava Toupai Oa
Karekeperea Vo Ovoio Voki*

(Matyu 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ ✧ Uva-a vo uva pauparoepa Jisas vo pukuio-ia Oliv Kovo Pukui aueva Tempel tuuravira pauparoepa, osa rera akepaiva vatau visivi voeao Pita vase, ora Jems, ora Jon aue tapo Andru.

⁴ “Igei taviri. Aa vo vokio ora purapere vara varao, ora eake ravaa reesiro-a oara ora purapere vara-ia?”

⁵ ✧ Uva Jisas oiso puraroepa voeare, “*Vatatopopata. Teapi visii piro piereve oiratoa vai.*

⁶ Riro irara rutu uriopaaverea ragai vaisiaro-ia, ra oiso puraave, Ragai-a vao Kraiss. Ra riro irara vai keakeapaive oirara vai.

⁷ “*Vo osa upoara siposipoaro iava uvutavere varao oara tauai toupaive visiipa ora tutuu pievira visiipa, ra viapau oiso uriripata. Uvare vara-a varao oara pou piroverea taru. Uva viapau oiso vara varao opesiapa tutuu piepai, ari orekerovu urio rovopapere*

⁸ oiso-ia, osararovu osararovuva ora upoaverea. Ari gavman tapo ora rera ragava aia ita gavman ora uporoverea. Ravurikepaperea otaererovu-ia, ora ogoepa vokiro oara poupa piroverea voraro rutu. Uva vara rutu-a varao oara-ia siitoka rovoaro pura piroverea.

⁹ ✧ “*Voeaopa vatatopo iraota oea visii vateiverea auepa Kaunsel irara oea visii ragipaiverea vo keparo-ia Sinagog keparo. Ora oiso tapo osa visii tore piepaiverea vo reipa irara osireiaro-ia, ora vo king irara osireiaro-ia, uvare ragai sirova utupataveira. Uva voea-a voeao turaro irara oepa tavitavipatavere ragai vo kovoaro iava.*

¹⁰ Ari ita, vo osa Vearo Siposipo uvu rovoiverea oirara rutu osararovu rutu iava. Oa isivaaro iava taru Opesi Voki pou piro.

11 Vosa visii sipopaiverea voeapa oea visii rovirieipaiverea kortua-ia. Oire uva opeita uriripata oiso rugorugopaoro, Apeisi purapaiei voea vo reoroaro pukopaoro. Rera raga visii vatereverea eva oa iava tavitavitaverea. Viapau oiso visii-a visiigoa reoreotaverea, ari Tugoropato Uraurato vo visii gisipoaro-ia.

12 ✧ Oiso-ia tapo, iravu araokoto vatereverea vore gavman vavaearo iare, oiso ra rera kopii pierevere. Ora aiteto oviito vatereverea iravupa ra rera kopii pierevere. Ari ovii irara aite irarava keriaiverea ra voea upoive.

13 Ari ita, oirara rutu visiire vuri vovou iraopaaverea, uvare ragai vaisiaro-ia toupataverea. Ari ro ira goruvira rutu Pautoa-ia rugooa tovopareve vo tugurasa Ovoipa Voki-ia, eera-a ira taru oureverea Pauto ora rera vo Saraaro iare.

*Vuria Rutu Karekepere Vo Utupaua
(Matyu 24:15-28; Luk 21:20-24)*

14 ✧ “Vosa vao keketaverea oa uvuipai riroa vuria pura iraopasa aue-ia Tugoropa Tapi, oire ra uriripaoro torita visii vao Judia-ia tou irara pukuiara iare. [Ari ro ira vao vieipareve, oire tarairo va-ia vao].

15 Ro ira kepa ivara-ia toupareve, viapau oiso uvuipa ra vararo oavu avu vai ousa vo kepa oaro-ia.

16 Ro ira toupareve varuparo, viapau uvuipa ra ora rakurakupaarore vorero varoa.

17 ✧ Ari vo riakovio airoa tarukovira toupavireea, oriakoa sirao iraoavereea tavaka ouoro, ora vairo sikeo kakaero roroopa riako vo voki-ia.

18 Variripata. Oa iava viapau pou piroverea vo tavakaro varao vo kiuvupa vuuta-ia.

19 ✧ Oire vo vokio-ia oa-ia rasito rovoreva Pauto vo vokio-ia pou virosa vao-ia, uva varei sovara-ia vareo viapau oiso oavu avu vai tavaka vai vareo sovara iava oai vo tavakao-ia putepai oa uriopereea utupaua riroa rutu. Oire ita vara isivaaro iava varao viapau oiso otavakai ita uriopereea oiso osa vo tavaka vao-ia.

20 Vosa viapau rugorugoooparoeri Pauto vo vuu-tao poteku piesa, ra viapau oiso iraipe tootoovira toupaooro. Ari voea ragare rugoooro vo vu-uta poteku piereverea voeao oea roporeva ora rerapa.

21 *“Vosa irai visii tavipareve oiso, Ro keketa Pauto reraaro Ropoto. O ita, Rera keketa ro, oire ra viapau oiso rera vo reoaro oirao piepata.*

22 Riro irara rutu krais irara kuuvu irara oea urioavereea. Ora riro irara profet irara kuuvu irara oea ravaavira oreorovu puraivereea ora ravoto kovoro. Oara-ia voeao piro pieivereea vosa uvuipaave voea oea roporeve Pauto.

23 Ari ita, visii vatatopo piepaa varao iava visii tavitavi rovopaooro.

*Pauto Reraaro Iava Ropoto Vorearo Iava
(Matyu 24:29-31; Luk 21:25-28)*

24 ✧ *“Uva tavakapa vuuta isivaaro iava ravireo ruparoverea ora kekira tapo.*

25 Aaviikoara kovekoveperea vova vuvuiua iava. Orekerovu rutu goruara vova vuvuiua ravurikeperea.

26 ✧ Vo voki-a vao oa-ia ragai Oirato Ovi-itoaaro tueivera oirara rutu, ovusa iriavu rukuta sovara-ia uriora riroa rutuva gorua ora riroa ragai vaaro keraria.

27 Uva voea aruaverea enselpa irara oaa, ra voea guruive voeao oea roporeva ora rerapa voraro rutuva vo rasito rekasiaro-ia.

*Fik Ova Iava Voea Tavireva
(Matyu 24:32-35; Luk 21:29-33)*

28 *“Oire uva vo evao fik ova taraitavere rara rorovira airepa guruvaro kosi pieve rovo guruvaro. Ra oiso taraita, Raipipa vuuta tutuu piepai oa-ia ravireo rororovere.*

29 Ari ita, visii tapo varao iava taraitaverea vara kekeoro, ra oiso aueta, Ragaipa karepa vuuta tutuu pievoi.

30 ✧ Oiraopavira visii tavipaavoi, Oirara rutu voeao vo vuuta-ia eva viapau oiso voea rutu kopi-iaverea vo osa vara rutu evara kareke rovperea.

31 Oire oiso-ia vuvuiua opesiperea ora rasito, ari ragai vo reoaro viapau rutu oiso opesiperea.

*Viapau Oiso Oiratoa Vai Taraipa Karepa Vuuta-ia
(Matyu 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)*

✧ 13:24: Sef 1:15   ✧ 13:26: Dan 7:13; 1 Te 4:16; 2 Te 1:7, 10

✧ 13:30: Mk 9:1

32 ✧ “Uva viapau irai taraiparoi vo voki-ia ora vo aua-ia. Ora enselpa irara tapo voeao vo vuvuiua oea viapau taraipaai. Ora Oviitoaaro tapo viapau taraipa. Ari Aitetoa raga Pauto ira karepa voki rutu-ia taraipa.

33 ✧ “Vearovira rutu uutupata. Uvare viapau taraipatai vo vuuta-ia vao oa-ia urioperea.

34 Oiso rutu osa iravu aapaapauroepa ouruivu iare kepaaro kavuoro. Uva kovoara rovirieireva kovopa iraraaropa. Uva goruvira rutu ratao tokipato tavireva oiso ra vara rutu tokipareve.

35 Oire visii vao vatatopo iraopatai tuepaoro, uvare viapau taraipatai rera-ia eera reito ira voreroverea rera vo kepaaro kekesa ovaiaro eke voki vuuta-ia, eke vosa kookai kare gaupaive, eke vokipaua.

36 Teapi visii sita piesa urioro visii kekeoro osa uusipata.

37 Uva va-ia vao visii tavipaa ravaavira ora oearovu rutu, ra ora vatatopopata rutu.”

14

Reipa Irara Ora Reoaepa Oiso Ra Jisas Upoive (Matyu 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

1 ✧ Oire uva reipa irara pris irara ora Reo Taisi-ia tarai irara oea raiva taraapaaepa ora voea-ia, oisore ra oa-ia kaviruvira rera rauive. Ra rera upoive vo vokireo isivaaro iava, ovokirea-ia aioa pura pirovere Pasova Vurei ora oaiorovu Yis Asa Aioro aue Bret.

✧ 13:32: Ap 1:7 ✧ 13:33: Ef 6:18; 1 Te 5:6; Kl 4:2 ✧ 14:1: Mk 11:18

² Oire uva vo voki-ia rugoopaoro oiso ora reopaaepa, “Teapi vo vokiro raga-ia varao oara-ia aioara purapa pirovere rera-ia pituera, oearoi ora sitaoro kasipuave vigei uposa.”

Iriavu Sanda Ovi-ia Rera Atoatoeva Vo Betani Urui-ia
(*Matyu 26:6-13; Jon 12:1-8*)

³ ✧ Uva Jisas toureva Betani-ia ro leprapato vo kepaaro-ia Saimon. Uva voa pauroepa aiopaoro ovusa iriavu riakova urioopa aueva korovo ovi sanda, oovia vaisipai oiso, nad. Oa oisoa purapaive aue iava airepa ruu piero. Oa toupaiava aue-ia popotepa tou vearoa Alabasta oiso osa aveke. Ipa pie vori ovi oava urioopa. Uva vo ovi keeva, oa iava va kokoeva Jisas kukuearo-ia.

⁴ Uva oearovu oiso ora reopaaepa kasipupaoro, “Apeisi o vao ropi ragapae korovo ovi?”

⁵ Ari uvuipaoi ra va-ia monia vai oueve korovo ovi vo peva vovoto kina (K300), ra oai vateeve voeaopa apota irara.” Uva ora reopaaepa rirovira rutu oirare kasipupaoro.

⁶ Oa iava oiso puraroepa Jisas, “*Oirape, ra va pu-raeve. Eakere oira vovouaro vavata pie ragapata? Vearo pitupitu rutu purapae ragaipa.*

⁷ ✧ Ari ita, apota irara oea toupaveira touvira rutu visii tapo vokiara rutu-ia. Vosa oisi voeapa oaravu tauvaara purasa ruipapata, uva uvuipatai oisi eisi purapasa. Ari ragai viapau oiso visii tapo toupaveira.

⁸ Oira o iria va puraevoi oiso osa uvuioi va purasa. Iria ita ragai iava varaua atoato rovoevo ravaavira korovo ovi-ia, auere vava ragai tovasa.

⁹ Oiraopavira rutu visii tavipaavoi, Vo uvarovu rutu uva Vearo Siposipo kosi piepaiverea vo rasio-ia, ra va-ia vao tapo ora reopaave vare rugoopaoro oa puraevoi o-ia riakova ragai-ia.”

Reo Ovoi Purareva Judas, Oiso Ra Jisas Kosi Piereve Keripa Irarapa

(Matyu 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ ✧ Uva iravu voea iava katai tau erao (12) disaipel ro Judas Iskariot ira avaroepa reipa irara iare pris voea ravaavira tavisia, “Visiipa Jisas kosi pieavere.”

¹¹ Uva Judas vo reoaro uvuoro roruiva rutu. Oa iava ovoivira rera taviiva aue iava moni. Osa-a eisi osa iava ora rerapa raiva taraaroepa, oiso ra Jisas kosi piereve voea vavaearo iare.

Jisas Tagausapa Vurei Aioveva Rera Voeaaro Tapo Disaipel

(Matyu 16:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

¹² ✧ Uva vo rovo vokiario-ia Yis Asa Aio aue Bret oa-ia sipsip kakae-ia koruoua oisoa puraive. Oa iava vo vokia vao disaipel irara Jisas akeiva oiso, “Ovu-ia viipa ravaavira aioa vai puraiovere Tagausapa Aio Pasova Aio vai?”

¹³ Uva disaipeltoarei arureva oiso, “*Karesi viro urui iare. Vosa iravuva aivarosivere osa uuko ovi vai kaepareve rirova-ia pitokava, ra rera sirova utusi.*”

¹⁴ Uva iravu vo kepaaro koatarovere. Oire ro *ira vo kepaaro-a irare oiso purasi, Ro-ia Tisato ira oiso puraroi, Ovu-ia ragai vo tugiaro epao tavete tugi uva Pasova Vurei aioavere disaipel irara oaa tapo?*

¹⁵ Uva vei kareke pierevere riro tugia oa toupai ravaavira vo viara-ia. Uva voa aioara ravaasivere vigei rutupa.”

¹⁶ Uva disaipeltoarei karesi viropa urui iare. Uva va kekesiva vao oare Jisas taviroepa. Oa iava voa Pasova Vurei vatatoposiva.

¹⁷ Uva vokiariovi pouro viropa Jisas ora katai tau erao disaipel.

¹⁸ ✧ Oa iava aiopaiva osa Jisas voeare oiso puraroepa, *“Oiraopavira visii tavipaa, Iravu visii iava ira ragai kosi pierevere oearovupa.”*

¹⁹ Oa iava vovouisiro rutu vavataepa voeare siraooro. Uva voea rutu oisi raga puraaepa, *“Easi viapau ragai-a?”*

²⁰ Oa iava oiso voea tavireva, *“Ro katai tau erao iava disaipel, ira vavae roko piere breteva tapi rovu viipaoro va-ia ragai tapo, eera-a ira ragai kosi pierevere.”*

²¹ Iu, Oirato Oviitoaaro avapa kopii-ia oiso osa Tugoropa Vuku taviepa ragai iava. Ari ita, siraovira rutu rerapa ira ragai kosi pierevere. Vearopai ita vosa viapau aakova rera kavau rovo-evori.”

*Vo Jisas Komunion Aio Vatereva Disaipelpa
(Matyu 26:26-30; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)*

22 ✧ Oire vo osa aiopaiva uva Jisas bret oureva va-ia vearo vaisi purasa. Uva va puteputeoro vara vatereva voeapa oiso puraoro, *“Teta, vao outa ragai iava varaua.”*

23 ✧ Oa iava kap-ia wain karo oureva va-ia vearo vaisi purasa. Uva voea vatereva va. Oa iava voea rutu ukaioaepa oira iava.

24 ✧ Uva oiso voea tavireva, *“Eira ragai iava revasiva iria paruevere ragai iava vo osa kopiira voea rutupa oirara Pauto vaaro Reo Ovoi oirao pieoro.”*

25 Oiraopavira ita visii tavipaavoi, Viapau oiso ra vorevira ita vao-ia wain ovi ukaioravere. Ari vo raga uva airepa karova-ia ukaioravere utupau vo Pauto vo Saraaro-ia.”

26 Uva iriavu-ia eraaepa erava. Oa iava ipaaepa Oliv Kovo Pukui iare.

*Jisas Pita Tavireva Oiso, Ragai Taearivere
(Matyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)*

27 ✧ Uva Jisas voeare oiso puraroepa, *“Ragai arova toritavere ragai raga kavuoro, uvare oisi ita va iava rigatoiva vo Pauto vo rearo-ia oiso, Pauto sipsip ragui tokipato uporevere ra rerare rorooro sikaa viro sipsip ragui.”*

28 ✧ *“Vo osa kopiia oaa iava toreoro visiipa iraravere Galili iare.”*

29 ✧ Uva Pita rerare oiso puraroepa, *“Vosa voea rutu varaaro oirao pie vovouro vuripere viipa, eagara osa ragai vaaro oirao pie vovou viapau oiso ra vuripe.”*

✧ 14:22: Mk 6:41, 8:6; 1 Ko 11:23-25   ✧ 14:23: 1 Ko 10:16

✧ 14:24: Eks 24:8; Hi 9:20   ✧ 14:27: Sek 13:7   ✧ 14:28: Mk

16:7   ✧ 14:29: Jo 13:37-38

30 Uva Jisas rerare oiso puraroepa, *“Oiraopavira rutu vii tavipaavo, Vo osa kookai touvira erao piepa gau purarevere vo vokiario, ovusa vo peva purari ragai vaisiario ora taeapaoro.”*

31 Uva oisi-a oiso osa iava Pita goruvira rutu rera tavitavipareva oiso, *“Viapau rutu. Asi vii tapo kopiiravere, vo rara viapau vii vaisiario taeaa.”* Uva voea rutu disaipel oea oisi raga puraaepa oiso osa puraroepa Pita.

*Jisas Vaaro Variria Oa Purareva Getsemani
(Matyu 26:36-46; Luk 22:39-46)*

32 Uva avaaepa aue iare Getsemani-ia. Oa iava rera voeaaro disaipel tavireva oiso, *“Vovio pautaaera osa avara variri rovosa.”*

33 Uva Pita vase tapo avaroepa voea Jems ora Jon. Oa iava rovoroepea rirovira rutu siraooro osa vovouisi rerare vavataepa rutu.

34 ✧ Uva voea tavireva ita oiso, *“Ragaire sopaua rirovira rutu vavatae siraooro. Osiraoa vao oisi rutu sova, oa iava kopiirai vao-ia. Vo tou rovopaoro uutupata.”*

35 Uva gare visivi avapaoro gerevira koveroepea rasiua arore. Uva voa variroepa oiso ra rera-ia puteve vao tavaka vuuta.

36 ✧ Uva oiso puraroepa, *“Aite. Vosa ruipapau ra ragai iava o kap verari iria agasioi rutu aue iava siraoa vo vavataaro. Uva viapau uvuipau ra ragai vo ruipaaro sirova utuu. Viapau. Ari vii raga vo ruipaaro sirova utuu.”*

³⁷ Uva voreroepa voea kekesa osa uusipaaepa. Uva Pita-re oiso puraroepa, “*Saimon. Eari uusi-pauei? E viapau uvuipauei ovuutavi-ia tokisa?*”

³⁸ ✧ Uutupata ora variripata. Teapi kokarapa vovouro visii iare uriopē visii kove piesa. Ari ita, vovouisiro oavisii ruipapai oiso ra ragai tapo touta, osa varauraro oavisii raga visii iava raver-avepai.”

³⁹ Uva voreroepa ita varirisa. Oa iava oiso raga ita variriroepa.

⁴⁰ Uva ita voreroepa voea kekesa osa uusipaaepa, uvare rura iraopaiva rutu. Uva viapau reoavi vai ra oai iava rera aatoive.

⁴¹ Uva ita, vo peva piepa vuuta-ia voreroepa rera ita. Uva voea tavireva, “*Touvira uusipatai reareapaoro? Oire uvuta! Vuuta-a vao tugurāei oa-ia Oirato Oviitoaaro kosi piepai vo vuri vovou irara vavaearo iare.*”

⁴² Toreta ra avavio. Ro keketa ira ragai kosi pierevoli. Ira-a ro ira urioroi.”

Jisas Kosi Piereva Judas Keripa Irarapa Oiso Ra Rera Kortuive

(Matyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴³ Uva Jisas touvira reoreoparoepa, ovusa pouro viropa Judas, iravu ita voea iava voeao katai tau erao (12). Ira riro irara tapo urioroepa auerova kakuara ora toorioara, voeao oea aruiva rovopa irara pris irara ora Reo Taisi-ia tarai irara, ora oira vasi irara.

⁴⁴ Uva oisi-a oiso osa voea ravaavira tavireva oiso, “Ro irava uugaaparai, ira-ia pitu ovoita rerava avasa.”

✧ **14:38:** Lu 11:4; Ro 7:23; Ga 5:17

45 ✧ Uva urioroepa Judas rera iare ava ovoioro oiso purasa, “Tisa.” Oa iava rerava uugaa ovoiroepa.

46 Oa iava rera-ia pituiva rera rauoro.

47 Uva iravu ruvara-ia toupareva ira toorio gororeva. Uva Rovopato Pristo reraaro kovopato iava uvareoua pakoreva voua toeoro.

48 Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “*E oiso rutu ragaire taraapata osa kavirupato? Oa iava toorioara kaepata ora aue kakuara vo ragai-ia pitusa?*”

49 ✧ Ari ita, siposipopaavora vokiara rutu-ia visiipa vo Tugoropa Kepa-ia. Uva eakepa viapau voa ragai-ia pitu asatavora? Oire uva va-a eva oa iava vearopai ra va vao Tugoropa Rigato oirao pive vao oa pura piropa vo ragai-ia.”

50 ✧ Oa iava voeao disaipel rera arova tori ovoiiva.

Vo Viovokoto Torireva Gapuvira

51 Uva iravu viovokoto Jisas sirova uturoepa ira varoa-ia tuuparoepa. Uva rera-ia pituiva.

52 Oa iava varoa iava vase ovoioro gapuvira raga torireva rera ita.

*Jisas Rovirieiiva Kaunsel Irara Osireiario-ia
(Matyu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)*

53 Uva Jisas-va avaaepa Pristoa iare ro Rovopato, vo uva ora gurupaaepa pris irara voea reipa irara, ora voeao oira vasi irara, ora Reo Taisi-ia tarai irara.

54 ✧ Uva tauaivi Pita rera sirova uturoepa. Oa iava rera tapo koataroepa vo Rovopato vo tugiario, oa reroarova oisoa toupave rera vo kepaaro-ia Pristo. Uva polis irara tapo pau-paroepa eto kasi-ia tuituipaoro.

55 Oire uva reipa irara pris irara oearovu reipa irara Jiu iava oeara ora reoreopaaepa oiso ra Jisas togapaive oara iava reoara vai, auere ra rera kopii pieive oara iava. Uva taraa ragapaiva.

56 Ari ita, oearovu riro irara rera togapaiva oreorovu-ia kuuvu reoro rera vo kovoaro iava. Uva viapau oiso vaea reoro-a. Osa-a eisi iava viapau oreoi puraiva vao oiraopa reo vai rutu.

57 Uva va-a vao isivaaro iava oearovu torepaaepa oiso kuuvupasa oiso-ia,

58 ✧ “Easi oiso rera uvuiova osa oiso puraroepa, *Avoeao, vao Tempel pakoavere oa puraiva vavaeara iava. Ra vorevira vo kepa paua ita vo pevavi raga-ia voki. Vo kepao oa viapau uvuipaori ra vavae-ia oira paureve.*”

59 Uva ita, viapau vaea reorovi-a varao oara purapaiva rerare.

60 Uva Rovopato Pristo toreroepa voea vuutario-ia. Oa iava Jisas akereva oiso, “E reasipauei vo reo eva aato arapa, raa? Apeisi vo reo-a eva oa-ia vii togapaivoi?”

61 ✧ Ora uru pie ragapaoro viapau oiso rera vo reoaro pukopareva.

Oa iava Jisas akereva rera ita Rovopato Pristo, “Easi vii avu-a Ropoto Kraisi Pauto Reraaro

rutu. Ro Oviitoaaro ira-ia vuurapa vaisi purapaoiveira?”

62 ✧ Oa iava Jisas rera vo rearo pukooro oiso puraroepa, *“Ragai rutu vao-ia. Uva Oirato Oviitoaaro ragai ragoa kekeriverea osa paura vo oirapapa varata-ia Pauto vaaro ira-ia riroa gorua toupaveira. Ora vo osa rukuta kouro sovara-ia voreraverea vova yuvuiua.”*

63 Oire uva oisi-a eisi osa puraroiva Jisas, Rovopato Prito ora rera iava kuvupato karikarioro kasipuroepa rutu oiso puraoro, “Uva aa vo reore taraapai toga reo?”

64 ✧ Ari rera uvutavoi osa Pauto tovipare! Uva apeisi vovoupatai?” Oa iava voea rutu katai reo puraoro rera iava vaseiva oiso ra rera kopii pieive.

65 Uva oearovu rerapa rui vikipaaepa. Uva rera puaroo tavuruoro rera tapatapapaoro rerare oiso purapaaepa, “Taviu, irouto vii tapare?” Oire uva va-a vao oa iava polis irara rera taparakopaiva.

Pita Jisas Taeareva

(Matyu 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

66 Uva Pita otugivivu-ia toupareva reroarovi. Uva Rovopatoapa Prito oiraaro kovopava uri-oopa

67 ✧ Pita kekesa osa tuituiparoepa. Oa iava rerava vurapaoro rerare oiso puraopa, “Easi vii vai tapo-a iravu Jisas reraaro ro vova Nasaret-ia.”

68 Oa iava taeaparoepa oiso purapaoro, “Via-pau taraiparai vao-ia oare oisi purapauai.” Oa

iava kosiro viropa rataoa riaaro iare. Uva kookai kokorokureva.

⁶⁹ Oa iava ita rera kekeoro voeao tavieva oira o kovopava oea rera ruvara-ia toupaiava, “Easi iravu-a ro voea iava.”

⁷⁰ ✧ Oa iava ora taearoepa ita.

Oire uva gare visivi rerare Pita oiso purapaaepa, “E auoro. Easi vii-a iravu voea iava, uvare vii-a ita Galili iava.”

⁷¹ Oa iava ora rerare vuri reo purareva goruvira rutu ora takauoro oiso puraoro, “Avoeao, viapau rutu taraiparai eera-ia ira iava ragaire eisi purapatai.”

⁷² Uva kookai erao pie gau purareva. Oa iava Pita ora rugoo pieroepa Jisas vo reoarore, vo reo oa iava rera tavireva Jisas, “*Kookai touvira erao piepa gau purarevere vo vokiario ovusa vo peva purari ragai vaisiario taeapaoro.*” Uva ora rugoo pieoro vo reore Pita gau ovoireva rirovira rutu.

15

Jisas Sipoiva Pailat Ruvara Iare Ro Rom Gavman Iava Rera

(Matyu 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38)

¹ ✧ Uva vokipakou rutu ora reopaaepa reipa irara pris irara, ora Reo Taisi-ia tarai irara, ora oira vasi irara, ora voeao rutu Kaunsel irara ora reoaepa. Oa iava Jisas tuukeiva. Uva voava rera ivuoro avaaepa Pailat iare Jisas vatesa rerapa.

² Uva Pailat rera akereva, “E vii-a Jiu reraaro king, raa?” Uva Jisas rera aatoreva, “*Iu. Eisi osa purau.*”

³ Osa iava riroara rutu-ia reoara Jisas togaiva pris irara.

⁴ Oa iava Pailat vorerivira ita rerare oiso puraroepa, “E reasipau voea aato arapa? Oire uvuri. Easi riro reoro-ia vii togapaivoi.”

⁵ ✧ Osa Jisas viapau reoparoepa. Oa iava Pailat tavetave iraopareva.

Vo Jisas Vatereva Rera Kopii Piesa

(Matyu 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16)

⁶ ✧ Vo osa Tagausapa Vurei vao Pasova pura piro ra oisoa iravu tuukepato karupareve Pailat voepa ro irapa ruipapaave rera kosi piesa.

⁷ Oire uva iravu ro-ia Barabas ira toupareva oevu tapo tuukepa irara voeao-ia oea gavman oaiveva ora upopaoro iravu kopii pieiva.

⁸ Uva poua viropa Pailat ruvara-ia rera areza oiso, “Vo pitupitu purari oiso osa vara pura-pariveira.”

⁹ Uva Pailat oiso puraroepa, “E oiso vovoupatai ra rera karua visiipa ro Jiu reraaro king?”

¹⁰ Ari ita, rera Pailat voeao-ia tarairoepa oiso osa oisoa Jisas vo goruaro riiriipaive. Oa iava Pailat-pa rera vateiva Jisas.

¹¹ ✧ Uva reipa irara pris irara oearovu rutu vovouaro kasipu piepaiva, oiso ra aue Barabas karureve voepa.

¹² Oa iava Pailat voea akereva ita, “Eake vai purapaa visiipa ro-ia ira vaisipata oiso, Jiu reraaro king?”

13 Uva rirovira ora reoaepa, “Ae! Rera tapata evao parikou-ia!”

14 Uva Pailat oiso puraroepa, “Eake rutupa? Eakea vuri-a oa purarevora?” Oa iava ita voea rutu rirovira ita oiso puraaepa, “Ae! Rera tapata evao parikou-ia!”

15 ✧ Uva Pailat oiso vovouparoepa ra voea rutu vovouaro roru piereve. Oa iava ro Barabas karureva voeapa. Oire uva Jisas vatereva oearovupa. Oa iava rera rahi rovopaoro rera iava taru vasereva voeapa, oiso ra rera tapaive vo evao parikou-ia.

*Vo Upo Pura Irara Jisas Akaipa Pieiva
(Matyu 27:27-31; Jon 19:2-3)*

16 ✧ Oa iava upo pura irara rerava koataaepa gavman vo kepaaro-ia, okepa oisoa vaisipaive oiso, Pretoriam. Uva voa ora guruaepa voea rutu upo pura irara.

17 Uva Jisas tuuiva varoa-ia revasipa varo, ora kukuvaipa puraiva rokarokapa iro iava. Oa iava rera kukuvaiva va-ia rera turaro pieoro kuuvuvira.

18 Uva rerare oiso puraaepa avivikevira, “Riro kaekaevira turarovira touri vii vao Jiu reraaro king!”

19 Oa iava aue-ia pito tapoko rera rahiiva rera kukuearo. Osa ita rera-ia rui vikipaaepa rerare taku viropaoro kuuvuvira.

20 Uva voa rera tovi rovopaivoiva, revasipa varo veraiva rera iava. Oa iava rera vaaro rutu-ia rera tuuiva vorevira. Uva rerava avaaepa rera tapasa.

Jisas Tapaiva Vo Evao Parikou
(*Matyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27*)

21 ✧ Oire uva Saimon ro vova Sairini, Aleksanda vaio ora Rufus aitearo ira urioroepa uvavuva. Uva rera aruiva goruvira evao parikou kaesa vao Jisas vaaro.

22 Uva avaaepa uvavure voa vaisiaro Golgota-ia. Oa porearo oiso toupaveira, Kukue Keru Pukui.

23 Oa iava rera vateiva wain ovi va uvereoro oavu tapo itakopa ovi, oiso ra ovirei rutu-ia ukaioro. Vo osa vo ovipa reasiroepa.

24 ✧ Oa iava rera tapaiva evao parikou-ia, vo osa rera varaaro-ia varoara ora roo pieaepa ora voeapa. Oa iava varare satu visiko purapaiva.

25 Aue-ia vo resura vatara vuuta-ia (9 klok) vokipaua, ovuuta-ia rera tapaiva.

26 Oa iava vo vaisio rigatoiva oa vituaro iava rera tapaiva oiso puraoro, JISAS KING OAIVE JIU.

27 Uva rera tapo aitereivu tapaiva kavirupa-toarei oiso-ia, iravu oirapapa varata iava, ari iravu koike varata iava.

28 [Va vao Tugoropa Vuku iava vo rigato oa oirao pieiva rera-ia va karekeoro, uvare oiso purapapeira, 'Oa-ia oiso rugooaepa, Iravu ro vuri irara iava rera.']

29 ✧ Oire vo osa oearovu rera-ia putepaoro rerare kukue pikupikupaoro oiso purapaaepa, “Aika, ari vii-a vao viigoa Tugoropa Kepa pakosa auepauera. Oire vo kepa vorevira paupari vo peva-ia aue voki!

30 Oire ora tauvau ra evao parikou iava varau!”

31 ✧ Uva pris irara reipa irara, ora Reo Taisi-ia tarai irara tapo rera akaipa piepaiva rerare oiso purapaoro, “Ia, ari oearovu oisoa tauvapareve. Uva viapau oiso ra oisi ora rera raga ora tauvaro.

32 Oire vosa vii oiraopatoa rutu Ropoto Kraiss Pauto reraaro vii Isrel reraaro King, oire varau evoava evao parikou. Ra vii oirao pieio va iava!” Vo osa vaiereio tapo aiterea tapo rera tapaiva rera akaipavira reopasiepa.

Jisas Kopyiroepa

(Matyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

33 Oa iava ravireopa vuuta-ia (12 klok), ravireo utoroiva, rupa rovoepa voeare aue-ia rekasisa vo peva vuuta (3 klok) vokiariovi vo taere rutu-ia vao.

34 ✧ Oa iava vo peva vuuta-ia rirovira oiso puraroepa Jisas, “*Eloi, Eloi lama sabaktani.*” Oa vao porearo oiso purapapeira, “*Pautoa oaa, Pautoa oaa. Eakere ragaivi kavuri?*”

35 Oa iava rera oisi uvuiva voeao oea toupaiava rera ruvara-ia. Oire uva oiso puraaepa, “Uvuta. Keeraroilajja-re.”

36 ✧ Uva iravu ikaureva iruta rupu piesa aue-ia uureopa viniga ovi. Oa iava evao rao-ia vo

---

✧ 15:29: Sam 22:7; Jo 2:19 ✧ 15:31: Sam 22:8 ✧ 15:34: Sam 22:1 ✧ 15:36: Sam 69:21

ovi vatepareva rerapa Jisas oiso purapaoro, “Tue rovota osa Ilaija rera rere piesa urio rovoro pasi.”

³⁷ Uva Jisas rirovira gauoro vovouisi vikireva kopii ovoioro.

³⁸ ✧ Osa riroua varoua Tempel rataoa-ia kotovira touua, oua vurita piropa varei puraoro vova Pauto vo topisiaro viara iava rovoepa vore rasiuaaro.

³⁹ Oa iava ro ira oisoa katai vovoto (100) viurupa irara tokipareve rera Jisas eveireva vosa kopii ovoiroepa. Oa iava oiso puraroepa, “Oiraopavira! Oviitoaaro Pauto eera-a!”

⁴⁰ ✧ Uva riakora tapo toupaiava voa rerava vurapaoro tauaiava. Uva aue tapo toupaeava vao Maria aue iava Makdala ora iriavu ita Maria Jems aakoaro ro avaioto, ora Josis, ora Salomi.

⁴¹ Uva voea-a voeao oea rera oisoa sirova utupaave rera tokipaoro vo osa toupareve Galili, ora airovu riro riako rutu airoa tapo rera sirova utuaepa Jerusalem iare.

Aveke Rikui-ia Jisas Tovoiva

(Matyu 27:57-61; Luk 23:50-55; Jon 19:38-42)

⁴² ✧ Uva vo ovaiarovi vo vokio ovokia oisoa vaisipaive, Aio Ravaapa Voki vo vokio iare Sabat voki.

⁴³ ✧ Ovokia-ia urioroepa Josep vova Arimatia ro torevoko vovouto Kaunselto. Ro ira oisoa Pauto vo Saraarore tapo rugorugooparo vare tuepaoro. Ira Pailat iare uriri asavira avaroepa. Uva Jisas kopiire rera arepareva.

✧ **15:38:** Hi 10:19-20 ✧ **15:40:** Sam 38:11; Jo 19:25 ✧ **15:42:** Diu 21:22-23 ✧ **15:43:** Ap 13:50, 17:12; Lu 2:25, 38

⁴⁴ Oa iava Pailat rirovira rugorugooroepa, uvare ikauvira kopii ovoiroepa Jisas. Uva ro ira oisoa katai vovoto (100) viurupa irara tokipareve rerare keeraroepa Pailat. Oa iava rera akereva, “E kopiioe Jisas?”

⁴⁵ Uva viurupa irara tokipato vo taviaro uvureva oiso, Kopyioe. Oa iava Jisas iava varaua vatereva Josep-pa.

⁴⁶ Oa iava rera Josep ouavu vorireva varoua popoteua. Oa iava Jisas rere pierewa rera tavurusa va-ia varoa popotea. Oa iava rera tovoreva aveke rikui-ia, oa ravaavira teka ragaiva rirova-ia aveke. Uva vo rikui iare iriavu rirova aveke perireva iria-ia vo riku riaaro ivitasa.

⁴⁷ Uva vao isivaaro iava Maria Makdala vairei ora iriavu ita Maria Josis aakoaro airea tapo voa kekeereva vo uva Jisas tovoiva.

16

Jisas Vorevira Toreroepa Tova Iava (Matyu 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ ✧ Oire uva Sabat voki isivaaro iava Maria Makdala, ora Maria aue Jems aakoaro ora Salomi airoa vearo geesipara voriiiva, oiso ra varava avaave Jisas varaaro kipusa.

² Vo vokipakou rutu-ia vo vokio-ia rovopa voki wik iava oa-ia avaaepa tova urui iare. Vo ovusa ravireo kaeparo viropa.

³ ✧ Oa iava ora akeakepaaepa voa oiso, “Esa, irou vai vigeipa vao aveke veravere vova rikui riaaro iava?”

⁴ Uva voava vurapaiva tuupavira. Oa iava ore rirova aveke vura ragaiva iria voava peri ovoio viropa.

⁵ Uva koatapaaepa rikui-ia. Uva voa iravu kekeiva viovokoto ira oirapapa varata-ia pauparoepa popotetoa-ia kuvupaoro. Oa iava ropeaepa.

⁶ Uva vairo tavireva oiso puraoro, “Opeita uriripata. Jisas ro vova Nasaret-ia, ro ira kopii pieivora, irare taraapatavoi ita, ira vorevira toreroi. Viapau oiso vo touparevoi. Keketa. Vo uva ita rera tovoivora. Uva viapau.

⁷ ✧ Oire voreta disaipel tavisia rera voeaaro Pita tapo. Ira ita iraroe eisi Galili-ia. Uva voa rera keketavere oiso osa visii tavirevora.”

⁸ Uva rikui iava torioro voreaepa osa rik-erikepaoro ora ropepaoro tapo. Uva viapau oiso oearoiva ora reopaaepa, uvare rirovira uriripaaepa.

Jisas Ora Karekeroepa Maria Iare O Vova Makdala
(Jon 20:11-18)

⁹ ✧ Uva toreroepa Jisas vokipakou-ia avitoava rovopa voki rupaaro iava vo wik iava. Oa-ia Maria o vova Makdala iriare ora karekeroepa rovovira. O iria iava erao vatara sigureva aue tugara.

¹⁰ Oa iava voea tavitavisa kareopa voeao oea oisoa rera tapo tupaive. Vo osa gau eraro-ia gaupaoro gaupaiva.

11 Oire vo osa oisi uvuiva oiso, Vorevira tootooro toreroi, oa iava rera kekeeva. Uva viapau oiso oira vo rearo oirao piepaiva.

*Jisas Ora Karekeroepa Disaipeltoarei Iare
(Luk 24:13-35)*

12 Oire va isivaaro iava vaitereore ita ora karekeroepa pisavira aiterea raiva-ia vokapa-siva.

13 Oa iava va iava voeapa tavitavisa karesiepa. Uva ita, viapau oiso vaiterei vo reoroaro oirao piepaiva.

*Jisas Katai Tau Katai Siporeva Voraro Ruture
Aueva Rera Vo Goruaro
(Matyu 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)*

14 ✧ Oire uva voea-ia katai tau katai (11) iare ora karekeroepa osa aiopaiva. Oa iava voeare aveavevira reoroepa aue-ia kaureo rugoo oaive ora aue vavagisi vovouro oaive. Aue iava uvare viapau voeao rearo oirao piepaiva oea rera kekeiva vo osa toreroepa.

15 Uva voea tavireva oiso puraoro, “Avata voraro ruture vo rasio-ia Vearo Siposipo iava tavitavisa oirara rutupa.

16 Ro oirato ira ragai oirao pierevere ra baptaisa oureve, ira-a eera ira ourevere Pauto ora rera iare. Ari ro ira viapau oirao pieparevere ira iava viapau oiso opesipaperea rera vaaro vuri vovou.

17 Uva varao ravaa reesiro toupavere voeao-ia oea oirao piepaiveira oiso-ia, Taraiavere tugara kare sigupasa vo raga ragai vo goruaro-ia, ora pisa reoro-ia ora reopaaverea.

✧ **16:14:** Lu 24:36-38; Jo 20:26

18 Oea rakoru-ia pituivere, ora itakopara-ia ukaioavere. Uva varei rutu evarei uvuipai oirato kopii pieve. Ari ita, viapau oiso voea vuri piepaivere ita vareo. Oea ita vavaeara oaive tovopaivere voeao-ia upiapa irara voea porete piepaoro.”

*Jisas Iparoepa Vuvuiua Iare
(Luk 24:50-53; Aposel 1:9-11)*

19 ✧ Oire uva vo tavitavia vao isivaaro iava Pauto rera ipa pie ovoireva Turaro Jisas vuvuiua iare vo uva pauparoveira oirapapa varata iava Pauto vaaro.

20 ✧ Uva va-a vao oa iava ava ovoiaepa voraro ruture rera iava siposiposa. Vo osa Turaro voea vo siposiporoaro oirao piereva aue-ia ravoto kovoro.

AIREPA VAE REO OVOI
The New Testament in the Rotokas Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Rotokas long Niugini
copyright © 1982 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Rotokas

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

1713bce3-5a15-5918-82c1-6b80c12df3bb